

త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్తు

- బ్రహ్మశ్రీ మంగిపూడి వేంకట శాస్త్రి

ఉపోద్ఘాతము :

త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్ అనునది అధర్వవేదవైష్ణవఉపనిషత్ ఇందులో మొత్తం ఎనిమిది అధ్యాయాలు ఉన్నవి.

ఒకటవ అధ్యాయము (పూర్వకాండ)

బ్రహ్మమునందు నాలుగుపాదముల స్వరూపనిరూపణము

- 1.1. పరమతత్త్వము గురించి బ్రహ్మదేవుని ప్రశ్న
- 1.2. బ్రహ్మదేవుడు చేయు మహావిష్ణుస్తుతి
- 1.3. ప్రసన్నుడైన మహావిష్ణువు చెప్పనారంభించుట
- 1.4. పరమతత్త్వమైన పరబ్రహ్మముయొక్క వర్ణన
- 1.5. పరబ్రహ్మముయొక్క నాలుగుపాదములు
- 1.6. పరబ్రహ్మమునకు సంజ్ఞాపూర్వకమైన ఆదినారాయణుని వర్ణన

రెండవ అధ్యాయము (పూర్వకాండ)

బ్రహ్మమునందు సాకారనిరాకార స్వరూపనిరూపణం

- 2.1. సాకారమహానారాయణునికి నిత్యత్వం ఎట్లుపొసగును? అను ప్రశ్న
- 2.2. నారాయణునియందు అనిత్యత్వము పరిహరించుట
- 2.3. నారాయణుని సాకారవిధములు

- 2.4. నారాయణుని ఉపాధిసహితసాకారము
- 2.5. నారాయణుని ఉపాధిరహితసాకారము
- 2.6. ఉపాధిరహిత సాకారవిధములలో భేదము ఏమీలేదు
- 2.7. నారాయణుని సాకార నిరాకర ఉభయాత్మకము
- 2.8. నారాయణుని సాకార-నిరాకరములు స్వభావసిద్ధములు
- 2.9. ఆదినారాయణుని ఉన్మేషనిమేషములు
- 2.10. అవిద్యా ఆవిర్భావక్రమము
- 2.11. విరాట్స్వరూప ప్రపంచ ఆవిర్భావము
- 2.12. అండనారాయణుని నుండి సృష్టివ్యాప్తి

మూడవ అధ్యాయము (పూర్వకాండ)

బ్రహ్మమునందు మూల అవిద్యాప్రలయ స్వరూప నిరూపణం

- 3.1. ప్రపంచ ఉత్పత్తి క్రమము గురించి ప్రశ్న
- 3.2. ప్రపంచము నిత్యమా? అనిత్యమా?
- 3.3. విద్యాప్రపంచము
- 3.4. అవిద్యాప్రపంచ ఆవిర్భావము
- 3.5. అవిద్యాప్రపంచ ఉపసంహారము
- 3.6. అవిద్యాప్రపంచము విరాట్స్వరూపునిలో ప్రలయము
- 3.7. విరాట్స్వరూపుడు అవిద్యాండ ఆదినారాయణునిలో లీనమగుట
- 3.8. ఆదినారాయణుడు స్వస్వరూప నిర్గుణబ్రాహ్మీస్థితిని పొందుట

నాలుగవ అధ్యాయము (పూర్వకాండ)

మహామాయాతీత, అఖండ, అద్వైత, పరమానందలక్షణ, పరబ్రహ్మ పరమతత్వ స్వరూప నిరూపణం

- 4.1. మాయా ఉపాధి విలీనమైన అఖండ ఆనందబ్రహ్మస్వరూపము
- 4.2. బ్రహ్మముయొక్క నాలుగుపాదముల భేదఅభేదములు
- 4.3. ఆదినారాయణునియొక్క ఉన్నేషనిమేషములు
- 4.4. మహామాయావిలాసము

ఐదవ అధ్యాయము (ఉత్తరకాండ)

సంసారతరణోపాయ కథనం ద్వారా పరమమోక్షమార్గ స్వరూపనిరూపణం

- 5.1. అవిద్యా పునః పునః ప్రచోదితము
- 5.2. మోక్ష ఉపాయము ఏది?
- 5.3. వాసనా బలము
- 5.4. బ్రహ్మభావము ఎందుకు కలుగుటలేదు?
- 5.5. బ్రహ్మభావము ఎప్పుడు కలుగును?
- 5.6. బ్రహ్మభావము పొందువిధము
- 5.7. బ్రహ్మజ్ఞాని భౌతికదేహమును ఇచ్ఛాపూర్వకముగా వదలుట
- 5.8. బ్రహ్మభావములో ఊర్ధ్వలోకపయనము
- 5.9. బ్రహ్మభావములో ఇంకా ఊర్ధ్వలోక పయనము
- 5.10. బ్రహ్మభావములో ఇంకా ఇంకా ఊర్ధ్వలోకపయనము

ఆరవ అధ్యాయము (ఉత్తరకాండ)

పరమమోక్షమార్గ స్వరూపనిరూపణం

- 6.1. బ్రహ్మాండ అనుభూతి
- 6.2. బ్రహ్మాండవర్ణన
- 6.3. మహానారాయణునిలో బ్రహ్మాండములు
- 6.4. బ్రహ్మాండజాలమును దాటి మహావిరాట్పదముపొందుట
- 6.5. మహావిరాట్స్వరూపవర్ణన
- 6.6. వైష్ణవీ మహాయోగ మాయవర్ణన
- 6.7. అవిద్యా పాదవైకుంఠవర్ణన
- 6.8. విష్యక్సేనునివర్ణన
- 6.9. నారాయణసారూప్యమునుపొందుట
- 6.10. మోక్షసామ్రాజ్యలక్ష్మిని సేవించుట
- 6.11. శ్రీతులసీవైకుంఠవర్ణన
- 6.12. బోధానందవనముచేరుట
- 6.13. బ్రహ్మవిద్యాపాదవైకుంఠవర్ణన
- 6.14. ఆదినారాయణునితో ఏకత్వము

వీడవ అధ్యాయము (ఉత్తరకాండ)

పరమమోక్షస్వరూపనిరూపణ ద్వారా త్రిపాద్విభూతి పరమవైకుంఠ మహానారాయణ
యంత్ర స్వరూపనిరూపణం

- 7.1 బ్రహ్మానందవిభూతులు దర్శించుట
- 7.2 సుదర్శనవైకుంఠపురం
- 7.3 సుదర్శనమహాచక్రం
- 7.4 సుదర్శనపురుషుడి దర్శనము
- 7.5 అద్వైతస్థానమునుపొందుట
- 7.6 అద్వైతస్థానవర్ణన
- 7.7 త్రిపాద్విభూతివైకుంఠస్థానవర్ణన
- 7.8 పరమవైకుంఠనారాయణయంత్రం
- 7.9 యంత్రనిర్మాణము
- 7.10 యంత్రమహిమ

ఎనిమిదవ అధ్యాయము (ఉత్తరకాండ)

పరమసాయుజ్యముక్తిస్వరూపనిరూపణం

- 8.1 అభేదములో వస్తుభేదము
- 8.2 అవిద్యాపాదము మఱియు ఇతరపాదత్రయముల కర్తవ్యము
- 8.3 బ్రహ్మఉపాసన
- 8.4 బ్రహ్మఐక్యము

8.5 సాలంబ, నిరాలంబయోగములు

8.6 భక్తియోగప్రాశస్త్యము

8.7 ఉపాసకుడు సాక్షాన్నారాయణుడు అగుట

8.8 మహావిష్ణువు అంతిమబోధ

8.9 ఫలశృతి అనంతరం యథాశక్తి అనువాదం

దేవమానంలో వేయిసంవత్సరములు తీవ్రాతితీవ్రమైన తపస్సును బ్రహ్మగారు నారాయణుని గూర్చి ఆచరించెను. తపస్సుకు సంతోషించిన నారాయణుడు బ్రహ్మను గూర్చి ప్రసన్నుడు ఆయెను. అప్పుడు బ్రహ్మగారు హే నారాయణ నీవు ఒక్కడివే అన్నీ ఎరిగి ఉన్నావు. అన్నీ నీవే అయి ఉన్నావు నీవు సమస్తమును సృష్టి చేయువాడవు. స్థితి చేయువాడవు. లయం చేయువాడవు. లోపల మరియు బయట ఉన్నవాడవు. అని ఈ విధంగా అనేక విశేషాలతో స్వామిని స్తుతించగా సంతోషించిన స్వామి. పరమతత్వరహస్యము సర్వమూ నీకు చెప్పెదను సావధానుడవు అయి వినుము. సదరు తత్వరహస్యము దేవదర్శి అని చెప్పబడు అధర్వవేదశాఖలోని పరమతత్వరహస్యమైన మహానారాయణోపనిషత్లోని గురుశిష్య సంవాదరూపమై ఉన్నది. ఆ సంవాదమునందలి జ్ఞానముచేత మహాత్ములు అందరూ బ్రహ్మభావమును పొందినారు. దీనిని శ్రవణముచేయుటచేత కూడా సర్వబంధనములు నశించును.

శాంతుడు, బాహ్యేంద్రియ నిగ్రహం అంతరింద్రియ నిగ్రహం కలవాడు, వైరాగ్యం కలవాడు, చాలాశుద్ధుడు, తపోనిష్ఠ బ్రహ్మనిష్ఠ గురుభక్తి కలవాడైన శిష్యుడు, గురువుగారికి సాష్టాంగముగా దండప్రణామము ఆచరించి భగవంతుడవు అయిన ఓ గురుదేవా పరమతత్వరహస్యమును బాగుగా నిశ్చయించి నాకు తమరు ఉపదేశించాలి అని వినయముతో ప్రార్థించెను. వినయవిధేయతలకు సంతోషించిన గురువుగారు ఉపదేశమును ప్రారంభించెను.

బ్రహ్మము ఎటువంటిది అంటే భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములలోను ఉండునది. అట్లే అది సగుణము నిర్గుణము అనే స్వరూపములను పొంది ఉండునది. మొదలు, మధ్య, చివర అనే మూడు లేనిది. సమస్తము బ్రహ్మయే అయి ఉన్నది. మాయకు లోబడనిది. సత్సరజస్తమస్సులకు అతీతమైనది. రెండవదిలేనిది, అన్నిచోట్లా ఉన్నది. ఇంతమాత్రమే అని కొలుచుటకు వీలులేనిది, మనస్సుకు, వాక్కుకి తెలియునదికాదు. అట్టి బ్రహ్మము నాలుగుపాదములతో ఉంటుంది. అవిద్యాపాదము, సువిద్యాపాదము, ఆనందపాదము, తురీయపాదము, తురీయాతీతము అని కూడా ఉంటుంది. మూల అవిద్య ప్రథమపాదమందే ఉంటుంది. విద్య మిగతా మూడు పాదములయందు ఉంటుంది. మొదటిపాదము అవిద్యచేత వేరుగా ఉంది. మిగతా మూడుపాదములు కూడా శుద్ధబోధ ఆనందలక్షణములచేత అమృతము అయిఉన్నది. పై మూడుపాదములయందు అలౌకికపరమానందలక్షణము. అఖండ అమిత తేజోరాశి మయముగా జ్వలించుచున్నది బ్రహ్మము. దానిలో మధ్యపాదమైన ఆనందపాదమందు అమితతేజో ప్రవాహరూపముగా నిత్యవైకుంఠం ప్రకాశించుచున్నది. అఖండ అమిత ఆనందమయమైన తేజోరాశియై ప్రతిజీవునికి అంతర్గతమైన ఆ మహావిష్ణువుయొక్క పరమపదం ప్రకాశించుచున్నది. ఏ విధంగా సూర్యమండలాంతర్గతుడైన సూర్యనారాయణుడు ఉన్నాడో అలాగే అమితఅద్వైత పరమానంద లక్షణతేజోరాశిని తనలో నింపుకున్న ఆ ఆదినారాయణుడు ఆ విధంగా చూడబడుతున్నాడు. అతడే తురీయబ్రహ్మము. తురీయాతీతుడైన విష్ణువు కూడా ఆయనే, అతడే బ్రహ్మము అని చెప్పబడేవాడు. పరంజ్యోతిస్వరూపుడు, మాయాతీతుడు, గుణాతీతుడు, కాలాతీతుడు, అఖిలకర్మలకు అతీతుడు, ఉపాధిరహితుడు అతడే పరమేశ్వరుడు.

అప్పుడు శిష్యుడు భగవంతుడైన గురువుగారిని గూర్చి ఈ విధంగా అడిగెను. వైకుంఠముకు నారాయణునకు నిత్యత్వము చెప్పబడినది. అతడే తురీయము అని చెప్పబడెనుకదా! వైకుంఠము సాకారమైనది. నారాయణుడు సాకారమైనవాడు. కానీ తురీయము నిరాకారము సాకారము అనునది అవయవసహితము. నిరాకారము

అనునది అవయవరహితము, అట్లే సాకారము అనిత్యము. నిరాకారము నిత్యము అని వేదాలనుండి తెలియబడుతున్నది. ఏదైతే అవయవరహితమో అది అంతా అనిత్యమే. అనేది ప్రత్యక్ష అనుమాన దృష్టప్రమాణములచేత తెలియబడుతున్నది. కావున దాని యందు అనిత్యమే చెప్పుట యుక్తముకదా! మరియుందుకు నిత్యత్వము చెప్పబడినది. తురీయము నాశము లేనిది అని వేదములయందు ప్రసిద్ధముకదా! అప్పుడు గురువుగారు సమాధానము చెప్పుచున్నారు. నిత్యత్వము, అనిత్యత్వము అనునవి పరస్పర విరుద్ధధర్మములు. అందులో ఒకటి అనిత్యము అనేది బ్రహ్మవిషయంలో కుదరదు. కావున వైకుంఠమునకు. నారాయణునకు కూడా నిత్యత్వమే తగిఉన్నది. సాకారుడు రెండువిధములుగా ఉంటాడు. ఉపాధిసహితుడు ఉపాధిరహితుడు. అందు ఉపాధి సహితుడు సాకారుడు ఎట్లనగా అవిద్యారూపమైన సకలకార్యకారణజాలము అవిద్యాపాదమేతప్ప వేరుకాదు. కనుక సమస్త అవిద్యయూ మరియు ఉపాధిసహిత సాకారుడు అవయవాలతో కూడినవాడూ అతడే. అవయవములు కలిగిఉండుటవలన తప్పనిసరిగా అనిత్యమే అవుతున్నది ఈ విధంగా ఉపాధిసహిత సాకారుడు వర్ణించబడ్డాడు. ఇప్పుడు నిరుపాధికసాకారుడు ఎట్లు అనగా ఉపాధిరహిత సాకారుడు మూడువిధములు.

1. బ్రహ్మవిద్యాసాకారుడు 2. ఆనందసాకారుడు 3. ఉభయాత్మకసాకారుడు. ఈ మూడు సాకారములు కూడా మరలా రెండు అగును. 1. నిత్యసాకారము, 2. ముక్తిసాకారము.

నిత్యసాకారస్థితి మొదలు చివరలేని శాశ్వతమైనది. ఉపాసనచేత ఎవరు ముక్తిచెందుతారో వారు ముక్తిసాకారులు. అక్కడ అఖండజ్ఞానముచేత పుట్టుచున్నది కనుక అది కూడా శాశ్వతమే అగుచున్నది. ముక్తిసాకారుడు ఐచ్ఛికుడు అని కొందరు అందురు. మరి సాకారత్వముచేత శాశ్వతత్వము ఎట్లు అనగా పొందబడిన

అఖండాద్వైత పరమానంద శుద్ధబద్ధముక్తసత్యాత్మకబ్రహ్మచైతన్యసాకారమువలన ఉపాధిరహిత సాకారమునకు నిత్యత్వము సిద్ధించినదే కదా. అందుచేతనే ఉపాధిరహిత సాకారమునకు అవయవరహితమువలన తనకంటే మించినది ఏమీలేదు అనేది కూడా సిద్ధమే నిత్యమైనది కనుక చైతన్యబ్రహ్మము అవయవరహితము అని సర్వఉపనిషత్తుల యందు సర్వశాస్త్రసిద్ధాంతాలయందు వినబడుచున్నది. విద్యా ప్రాధాన్యతచేత విద్యాసాకారుడు. ఆనందప్రాధాన్యతచేత ఆనందసాకారుడు అని రెండు ప్రాధాన్యతల చేత ఉభయాత్మకసాకారుడు అని ప్రాధాన్యముచేతనే ఇక్కడ భేదము వాస్తవముగా ఏ భేదములేదు అని చెప్పబడెను.

శిష్యుడు అడుగుతున్నాడు

అఖండాద్వైత పరమానంద లక్షణుడు అయిన పరబ్రహ్మకు సాకార నిరాకారములు అనునవి. పరస్పరవిరుద్ధధర్మములు కదా విరుద్ధ ఉభయాత్మకుడు ఎట్లు అవును. అని శిష్యుడు అడుగగా గురువుగారు చెప్పుతున్నారు.

ఇది సత్యమే అన్నిచోట్ల ఉండేవాడు, రూపములేనివాడు అయిన వాయువునకు కూడా స్వభావమైన స్పర్శకలిగించుట అను ప్రసిద్ధమైన సాకారగుణమునకు అభేదమువలే అన్నిచోట్ల అభేదము వినబడుచున్నది. రాముడు కృష్ణుడు మొదలైన అవతారములయందు కూడా అద్వైతపరమానందలక్షణం పరబ్రహ్మకు అనుసంధానం స్వీయమే అని వినబడుతున్నది. కావున నిరాకారత్వం మాత్రమే ఇట్లయితే పరమాత్మకు కేవలం ఆకాశంవలే జడత్వం పొందవలెను. కావున పరమాత్మకు సాకార నిరాకారములు స్వభావసిద్ధము.

స్వస్తి

త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్

శ్లో. యత్రాపహ్నవతాం యాతి స్వావిద్యాపదవిభ్రమః ।

తత్త్రిపాన్నారాయణాఖ్యం స్వమాత్రమవశిష్యతే ॥

ఓం భద్రం కర్ణభిః శ్రుణుయామ దేవాః భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।

స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిర్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

అథ త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్ ప్రారంభః

1. ప్రథమోఽధ్యాయః

అథ పరమతత్త్వరహస్యం జిజ్ఞాసుః పరమేష్ఠీ దేవమానేన సహస్రసంవత్సరం తపశ్చచార. సహస్రవర్షేఽతీతేఽత్యుగ్రతీవ్రతపసా ప్రసన్నం భగవంతం మహావిష్ణుం బ్రహ్మో పరిపృచ్ఛతి భగవన్ పరమతత్త్వరహస్యం మే బ్రూహీతి. పరమతత్త్వరహస్యవక్తా త్వమేవ నాన్యః కశ్చిదస్తి తత్కథమితి. తదేవోచ్యతే. త్వమేవ సర్వజ్ఞః. త్వమేవ సర్వశక్తిః. త్వమేవ సర్వాధారః. త్వమేవ సర్వస్వరూపః. త్వమేవ సర్వేశ్వరః. త్వమేవ సర్వప్రవర్తకః. త్వమేవ సర్వపాలకః. త్వమేవ సర్వనివర్తకః. త్వమేవ సదసదాత్మకః. త్వమేవ సదసద్విలక్షణః. త్వమేవాంతర్భహిర్వాపకః. త్వమేవాతిసూక్ష్మతరః. త్వమేవాతిమహతో మహీయాన్. త్వమేవ సర్వమూలావిద్యానివర్తకః. త్వమేవావిద్యావిహారః. త్వమేవావిద్యాధారకః. త్వమేవ విద్యావేద్యః. త్వమేవ విద్యాస్వరూపః. త్వమేవ విద్యాతీతః. త్వమేవ సర్వకారణహేతుః. త్వమేవ సర్వకారణసమష్టిః. త్వమేవ సర్వకారణవ్యష్టిః. త్వమేవాఖండానందః. త్వమేవ పరిపూర్ణానందః. త్వమేవ నిరతిశయానందః. త్వమేవ తురీయతురీయః. త్వమేవ తురీయాతీతః. త్వమేవ అనంతోపనిషద్విమృగ్యః. త్వమేవాఖిలశాస్త్రైర్విమృగ్యః. త్వమేవ బ్రహ్మేశానపురందర పురోగమైరఖిలామరైరఖిలాగమైర్విమృగ్యః. త్వమేవ సర్వముముక్షుభిర్విమృగ్యః. త్వమేవ

అమృతమయైర్విమృగ్యః. త్వమేవామృతమయస్త్వ మేవామృతమయస్త్వమేవామృత
 మయః. త్వమేవ సర్వం త్వమేవ సర్వం త్వమేవ సర్వం. త్వమేవ మోక్షస్త్వమేవ
 మోక్షదస్త్వమేవాఖిల మోక్షసాధనం. న కించిదస్తి త్వద్వ్యతిరిక్తం. త్వద్వ్యతిరిక్తం
 యత్కించిత్ప్రతీయతే తత్సర్వం బాధితమితి నిశ్చయం. తస్మాత్త్వమేవ వక్తా త్వమేవ
 గురుస్త్వమేవ పితా త్వమేవ సర్వనియంతా త్వమేవ సర్వం త్వమేవ సదా ధ్యేయ ఇతి
 సునిశ్చితః. పరమతత్త్వజ్ఞస్తమువాచ మహావిష్ణురతిప్రసన్నో భూత్వా సాధుసాధ్యితి సాధు
 ప్రశంసాపూర్వం సర్వం పరమతత్త్వరహస్యం తే కథయామి. సావధానేన శ్రుణు.
 బ్రహ్మన్ దేవదర్శిత్యాఖ్యాధర్వణశాఖాయాం పరమతత్త్వ రహస్యాఖ్యాధర్వణ మహా
 నారాయణోపనిషది గురుశిష్యసంవాదః పురాతనః ప్రసిద్ధతయా జాగర్తి. పురా
 తత్త్వరూపజ్ఞానేన మహాంతః సర్వం బ్రహ్మభావం గతాః. యస్య శ్రవణేన సర్వబంధః
 ప్రవినశ్యంతి. యస్య జ్ఞానేన సర్వరహస్యం విదితం భవతి. తత్త్వరూపం కథమితి.
 శాంతో దాంతోఽతివిరక్తః సుశుద్ధో గురుభక్తస్తపోనిష్ఠః శిష్యో బ్రహ్మనిష్ఠం
 గురుమాసాద్య ప్రదక్షిణపూర్వకం దండవత్ప్రణమ్య ప్రాంజలిర్భూత్వా వినయేనోప
 సంగమ్య భగవన్ గురో మే పరమతత్త్వరహస్యం వివిచ్య వక్తవ్యమితి.
 అత్యాదరపూర్వకమితి హర్షేణ శిష్యం బహూకృత్య గురుర్వదతి. పరమతత్త్వరహస్యోప
 నిషత్కమః కథ్యతే సావధానేన శ్రూయతాం. కథం బ్రహ్మ. కాలత్రయాబాధితం బ్రహ్మ.
 సర్వకాలాబాధితం బ్రహ్మ. సగుణనిర్గుణస్వరూపం బ్రహ్మ. ఆదిమధ్యాంతశూన్యం
 బ్రహ్మ. సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ. మాయాతీతం గుణాతీతం బ్రహ్మ. అనంతమప్రమేయా
 ఖండపరిపూర్ణం బ్రహ్మ. అద్వితీయ పరమానంద శుద్ధబుద్ధముక్తసత్యస్వరూప వ్యాపకా
 భిన్నాపరిచ్ఛిన్నం బ్రహ్మ. సచ్ఛిదానంద స్వప్రకాశం బ్రహ్మ. మనోవాచామగోచరం
 బ్రహ్మ. అఖిలప్రమాణాగోచరం బ్రహ్మ. అమితవేదాంతవేద్యం బ్రహ్మ. దేశతః కాలతో
 వస్తుతః పరిచ్ఛేదరహితం బ్రహ్మ. సర్వపరిపూర్ణం బ్రహ్మ. తురీయం నిరాకారమేకం
 బ్రహ్మ. అద్వైతమనిర్వాచ్యం బ్రహ్మ. ప్రణవాత్మకం బ్రహ్మ. ప్రణవాత్మకత్వేనోక్తం బ్రహ్మ.

ప్రణవాద్యఖిలమంత్రాత్మకం బ్రహ్మ. పాదచతుష్టయాత్మకం బ్రహ్మ. కిం తత్పాద
చతుష్టయం బ్రహ్మ భవతి.

అవిద్యాపాదః సువిద్యాపాదశ్చానంద పాదస్తురీయ పాదస్తురీయ పాదశ్చేతి.
తురీయపాదస్తురీయ తురీయం తురీయాతీతం చ. కథం పాదచతుష్టయస్య భేదః.
అవిద్యాపాదః ప్రథమః పాదో విద్యాపాదో ద్వితీయః ఆనందపాదస్తృతీయస్తురీయపాద
స్తురీయ ఇతి. మూలావిద్యా ప్రథమపాదే నాన్యత్ర. విద్యానందతురీయాంశాః సర్వేషు
పాదేషు వ్యాప్య తిష్ఠంతి. ఏవం తర్హి విద్యాదీనాం భేదః కథమితి. తత్తత్ప్రాధాన్యేన
తత్తద్వ్యపదేశః. వస్తుతస్త్వభేద ఏవ. తత్రాధస్తనమేకం పాదమవిద్యాశబలం భవతి.
ఉపరితనపాదత్రయం శుద్ధబోధానందలక్షణమమృతం భవతి. తచ్చాలౌకిక పరమా
నంద లక్షణఖండామిత తేజోరాశిర్జ్వలతి. తచ్చానిర్వాచ్య మనిర్దేశ్య మఖండానందైక
రసాత్మకం భవతి. తత్ర మధ్యమపాదమధ్యప్రదేశేఽమితతేజః ప్రవాహాకారతయా
నిత్యవైకుంఠం విభాతి. తచ్చ నిరతిశయానందాఖండబ్రహ్మానంద నిజమూర్త్యాకారేణ
జ్వలతి. అపరిచ్ఛిన్నమండలాని యథా దృశ్యంతే తద్వదఖండా నందామిత వైష్ణవదివ్య
తేజోరాశ్యంతర్గత విలసన్మహావిష్ణోః పరమం పదం విరాజతే. దుగ్ధోదధిమధ్యస్థితామృతా
మృతకలశవద్వైష్ణవం ధామ పరమం సందృశ్యతే. సుదర్శన దివ్యతేజోఽన్తర్గతః
సుదర్శనపురుషో యథా సూర్యమండలాంతర్గతః సూర్యనారాయణో ఽమితాపరిచ్ఛిన్నా
ద్వైతపరమానందలక్షణతేజోరాశ్యంతర్గత ఆదినారాయణస్తథా సందృశ్యతే. స ఏవ
తురీయం బ్రహ్మ స ఏవ తురీయాతీతః స ఏవ విష్ణుః స ఏవ సమస్తబ్రహ్మవాచకవాచ్యః
స ఏవ పరంజ్యోతిః స ఏవ మాయాతీతః స ఏవ గుణాతీతః స ఏవ కాలాతీతః స
ఏవాఖిలకర్మాతీతః స ఏవ సత్యోపాధిరహితః స ఏవ పరమేశ్వరః స ఏవ చిరంతనః
పురుషః ప్రణవాద్యఖిలమంత్రవాచకవాచ్య ఆద్యంతశూన్య ఆదిదేశ కాలవస్తుతురీయ
సంజ్ఞానిత్యపరిపూర్ణః పూర్ణః సత్యసంకల్పాత్మారామః కాలత్రయా బాధిత నిజస్వరూపః
స్వయంజ్యోతిః స్వయంప్రకాశమయః స్వసమానాధికరణశూన్యః స్వసమానాధికశూన్యో
న దివారాత్రివిభాగో న సంవత్సరాదికాలవిభాగః స్వానందమయానంతాచింత్యవిభవ

ఆత్మాంతరాత్మా పరమాత్మా జ్ఞానాత్మా తురీయాత్మేత్యాది వాచకవాచ్యోఽద్వైత
 పరమానందో విభుర్నితోఽ నిష్కలంకో నిర్వికల్పో నిరంజనో నిరాఖ్యాతః శుద్ధో దేవ ఏకో
 నారాయణో న ద్వితీయోఽస్తి కశ్చిదితి య ఏవం వేద స పురుషస్తదీయోపాసనయా
 తస్య సాయుజ్యమేతీత్యసంశయమిత్యపనిషత్ ||

|| ఇత్యాధర్వణత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది పాదచతుష్టయస్వరూపనిరూపణం
 నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ||

2. ద్వితీయోఽధ్యాయః

అథేతి హోవాచ చ్చాత్రో గురుం భగవంతం. భగవన్వైకుంఠస్య నారాయణస్య చ
 నిత్యత్వముక్త్యం. స ఏవ తురీయమిత్యక్తమేవ. వైకుంఠః సాకారో నారాయణః
 సాకారశ్చ. తురీయం తు నిరాకారం. సాకారః సావయవో నిరవయవం నిరాకారం.
 తస్మాత్సాకారమనిత్యం నిత్యం నిరాకారమితి శ్రుతేః. యద్యత్సావయవం తత్తదనిత్య
 మిత్యనుమానాచ్ఛేతి ప్రత్యక్షేణ దృష్టత్వాచ్చ. అతస్తయోరనిత్యత్వమేవ వక్తుముచితం
 భవతి. కథముక్తం నిత్యత్వమితి. తురీయమక్షరమితి శ్రుతేః. తురీయస్య నిత్యత్వం
 ప్రసిద్ధం. నిత్యత్వానిత్యత్వే పరస్పరవిరుద్ధధర్మా. తయోరేకస్మిన్నహ్మణ్యత్యంత విరుద్ధం
 భవతి. తస్మాద్వైకుంఠస్య చ నారాయణస్య చ నిత్యత్వమేవ వక్తుముచితం భవతి.
 సత్యమేవ భవతీతి దేశికం పరిహరతి. సాకారస్తు ద్వివిధః సోపాధికో నిరుపాధికశ్చ.
 తత్ర సోపాధికః సాకారః కథమితి. ఆవిద్యకమఖిలకార్యకరణజాల విద్యాపాద ఏవ
 నాన్యత్ర. తస్మాత్సమస్తావిద్యోపాధిః సాకారః సావయవ ఏవ. సావయవత్వాదవశ్య
 మనిత్యం భవత్యేవ. సోపాధికసాకారో వర్ణితః. తర్హి నిరుపాధిక సాకారః కథమితి.
 నిరుపాధికసాకారస్త్రివిధః బ్రహ్మవిద్యాసాకారశ్చానంద సాకారుభయాత్మక సాకారశ్చేతి.
 బ్రహ్మవిద్యాసాకారశ్చానందసాకార ఉభయాత్మక సాకారశ్చేతి. త్రివిధసాకారోఽపి
 పునర్ద్వివిధో భవతి. నిత్యసాకారో ముక్తసాకారశ్చేతి. నిత్యసాకారస్తాద్వ్యంతశూన్యః
 శాశ్వతః. ఉపాసనయా యే ముక్తిం గతాస్తేషాం సాకారో ముక్తసాకారః. తస్యాఖండ

జ్ఞానేనావిర్భావో భవతి. సోఽపి శాశ్వతః. ముక్తసాకార స్వైచ్ఛిక ఇతి. అన్యే వదంతి
 శాశ్వతత్వం కథమితి. అద్వైతాఖండపరిపూర్ణనిరతిశయ పరమానంద శుద్ధబుద్ధముక్త
 సత్యాత్మక బ్రహ్మ చైతన్యసాకారత్వాత్ నిరుపాధిక సాకారస్య నిత్యత్వం సిద్ధమేవ.
 తస్మాదేవ నిరుపాధికసాకారస్య నిరవయవత్వాత్స్వాధిక మపి దూరతో నిరస్తమేవ.
 నిరవయవం బ్రహ్మచైతన్యమితి సర్వోపనిషత్సు సర్వశాస్త్ర సిద్ధాంతేషు శ్రూయతే. అథ చ
 విద్యానందతురీయాణామభేద ఏవ శ్రూయతే. సర్వత్ర విద్యాదిసాకారభేదః కథమితి.
 సత్యమేవోక్తమితి దేశికః పరిహరతి. విద్యాప్రాధాన్యేన విద్యాసాకారః ఆనందప్రాధాన్యేనా
 నంద సాకారః ఉభయప్రాధాన్యేనోభయాత్మక సాకారశ్చేతి. ప్రాధాన్యేనాత్ర భేద ఏవ. స
 భేదో వస్తుతస్త్వభేద ఏవ. భగవన్నఖండ అద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణః
 సాకారనిరాకారౌ విరుద్ధధర్మా. విరుద్ధో భయాత్మకత్వం కథమితి. సత్యమేవేతి గురుః
 పరిహరతి. యథా సర్వగతస్య నిరాకారస్య మహావాయోశ్చ తదాత్మకస్య త్వక్పతిత్వేన
 ప్రసిద్ధస్య సాకారస్య మహావాయుదేవస్య చాభేద ఏవ శ్రూయతే సర్వత్ర. యథా
 పృథీవ్యాదీనాం వ్యాపకశరీరాణాం దేవవిశేషణాం చ తద్విలక్షణతదభిన్నవ్యాపకా
 పరిచ్ఛిన్నా నిజమూర్త్యాకారదేవతాః శ్రూయంతే సర్వత్ర తద్వత్పరబ్రహ్మణః సర్వాత్మకస్య
 సాకారనిరాకారభేదవిరోధో నాస్త్యేవ వివిధవిచిత్రానంతశక్తేః పరబ్రహ్మణః స్వరూప
 జ్ఞానేన విరోధో న విద్యతే. తదభావే సత్యనంతవిరోధో భవతి. అథ చ రామకృష్ణా
 ద్యవతారేష్వద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణః పరమతత్త్వ పరమవిభవానుసంధానం
 స్వీయత్వేన శ్రూయతే సర్వత్ర. సర్వపరిపూర్ణస్యాద్వైతపరమానంద లక్షణపర బ్రహ్మణస్తు
 కిం వక్తవ్యం. అన్యథా సర్వపరిపూర్ణస్య పరబ్రహ్మణః పరమార్థతః సాకారం వినా కేవల
 నిరాకారత్వం యద్యభిమతం తర్హి కేవలనిరాకారస్య గగనస్యేవ పరబ్రహ్మణోఽపి
 జడత్వమాపద్యేత. తస్మాత్పరబ్రహ్మణః పరమార్థతః సాకారనిరాకారౌ స్వభావసిద్ధౌ. తథా
 విధస్యాద్వైత పరమానంద లక్షణస్యాదినారాయణస్యోన్మేష నిమేషాభ్యాం మూలావిద్యో
 దయ స్థితిలయా జాయంతే. కదాచిదాత్మారామస్యాఖిల పరిపూర్ణస్యాదినారాయణస్య
 స్వేచ్ఛానుసారేణోన్మేషో (జాయతే)భవతి. తస్మాత్ పరబ్రహ్మణో అథస్తనపాదే

సర్వకారేణ మూలకారణావ్యక్తావిర్భావో భవతి. అవ్యక్తాన్మూలావిర్భావో మూలావిద్యా విర్భావశ్చ. తస్మాదేవ సచ్చబ్దవాచ్యం బ్రహ్మవిద్యా శబలం భవతి. తతో మహత్. మహతోఽహంకారః. అహంకారాత్పంచతన్మాతాణి. పంచతన్మాతేభ్యః పంచమహా భూతాని. పంచమహాభూతేభ్యో బ్రహ్మైకపాదవ్యాప్తమేక మవిద్యాండం జాయతే. తత్ర తత్త్వతో గుణాతీతశుద్ధసత్త్వమయో లీలాగృహీతనిరతి శయానందలక్షణో మాయో పాధికో నారాయణ ఆసీత్. స ఏవ నిత్యపరిపూర్ణః పాదవిభూతివైకుంఠ నారాయణః. సచానంతకోటిబ్రహ్మాండానాముదయస్థితిలయాద్యఖిలకార్యకారణజాలపరమకారణకారణభూతో మహామాయాతీతస్తురీయః పరమేశ్వరో జయతి. తస్మాత్సులవిరాట్స్వరూపో జాయతే. స సర్వకారణమూలం విరాట్స్వరూపో భవతి. స చానంతశీర్షా పురుష అనంతాక్షిపాణిపాదో భవతి. అనంతశ్రవణః సర్వమావృత్య తిష్ఠతి. సర్వవ్యాపకో భవతి. సగుణనిర్గుణస్వరూపో భవతి. జ్ఞాన బలైశ్వర్యశక్తితేజఃస్వరూపో భవతి. వివిధ విచిత్రానంతజగదాకారో భవతి. నిరతశయానంద మయానంత పరమవిభూతి సమష్ట్యావిశ్వాకారో భవతి. నిరతిశయ నిరంకుశ సర్వజ్ఞ సర్వశక్తి సర్వనియంతృత్వా ద్యనంత కల్యాణగుణాకారో భవతి. వాచామగోచరానంతదివ్యతేజోరాశ్యాకారో భవతి. సమస్తావిద్యాండవ్యాపకో భవతి. స చానంతమహామాయావిలాసానామధిష్ఠానవిశేష నిరతిశయాద్వైతపరమానంద లక్షణ పరబ్రహ్మవిలాసవిగ్రహో భవతి. అస్యైకైకరోమ కూపాంత రేష్యనంతకోటి బ్రహ్మాండాని స్థావరాణి చ జాయంతే. తేష్యండేషు సర్వేష్యైకైకనారాయణావతారో జాయతే. నారాయణాద్ధిరణ్యగర్భోజాయతే. నారాయణా దండ విరాట్స్వరూపో జాయతే. నారాయణాదఖిలలోక స్రష్టృప్రజాపతయో జాయతే. నారాయణాదేకాదశరుద్రాశ్చజాయతే. నారాయణాదఖిలలోకాశ్చ జాయతే. నారాయణాదింద్రోజాయతే. నారాయణాత్సర్వేదేవాశ్చ జాయతే. నారాయణాద్వాదశా దిత్యాః సర్వే వసవః సర్వే ఋషయః సర్వాణి భూతాని సర్వాణి ఛందాంసి నారాయణా దేవ సముత్పద్యంతే. నారాయణాత్ప్రవర్తంతే. నారాయణే ప్రలీయంతే. అథ నిత్యోఽక్షరః పరమఃస్వరాట్. బ్రహ్మనారాయణః. శివశ్చనారాయణః. శక్రశ్చనారాయణః. దిశశ్చ

నారాయణః. విదిశశ్చనారాయణః. కాలశ్చనారాయణః. కర్మాఖిలం చ నారాయణః. మూర్తామూర్తం చ నారాయణః. కారణాత్మకం సర్వం కార్యాత్మకం సకలం నారాయణః. తదుభయ విలక్షణోనారాయణః. పరంజ్యోతిః స్వప్రకాశమయో బ్రహ్మానందమయో నిత్యో నిర్వికల్పో నిరంజనో నిరాఖ్యాతః శుద్ధో దేవ ఏకో నారాయణో న ద్వితీయోఽస్తి కశ్చిత్. స స సమానాధిక ఇత్యసంశయం పరమార్థతో య ఏవం వేద. సకలబంధాంశ్చిత్త్వా మృత్యుం తీర్త్వా స ముక్తో భవతి స ముక్తో భవతి. య ఏవం విదిత్వా సదా తముపాస్తే పురుషః స నారాయణో భవతి స నారాయణో భవతీత్యపనిషత్ ||

|| ఇత్యాధర్వణత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది పరబ్రహ్మణః సాకారనిరాకార స్వరూప నిరూపణం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ||

3. తృతీయోఽధ్యాయః

అథ ఛాత్రస్తథేతిహోవాచ. భగవందేశిక పరమతత్వజ్ఞ సవిలాసమహామూలా ఓవిద్యోదయక్రమః కథితః. తదు ప్రపంచోత్పత్తిక్రమః కీదృశో భవతి. విశేషేణ కథనీయః. తస్య తత్త్వం వేదితుమిచ్ఛామి. తథేత్యుక్త్వా గురురిత్యువాచ. యథా నాదిసర్వప్రపంచో దృశ్యతే. నిత్యోఽనిత్యో వేతి సంశయ్యేతే. ప్రపంచోఽపి ద్వివిధః. విద్యాప్రపంచశ్చావిద్యాప్రపంచశ్చేతి. విద్యాప్రపంచస్య నిత్యత్వం సిద్ధమేవ నిత్యానంద చిద్విలాసాత్మకత్వాత్. అథ చ శుద్ధబుద్ధముక్తసత్యానంద స్వరూపత్వాచ్చ. అవిద్యా ప్రపంచస్య నిత్యత్వమనిత్యత్వం వా కథమితి. ప్రవాహతో నిత్యత్వం వదంతి కేచన. ప్రలయాదికం శ్రూయమాణత్వాదనిత్యత్వం వదంత్యన్యే. ఉభయం న భవతి. పునః కథమితి. సంకోచవికాసాత్మకమహామాయావిలాసాత్మక ఏవ సర్వోఽప్యవిద్యా ప్రపంచః. పరమార్థతో న కించిదస్తి క్షణశూన్యానాదిమూలాఽవిద్యావిలాసత్వాత్. తత్కథమితి. ఏకమేవా ద్వితీయంబ్రహ్మ. నేహ నానాస్తి కించన. తస్మాద్బ్రహ్మవ్యతిరిక్తం సర్వం బాధితమేవ. సత్యమేవ పరంబ్రహ్మ సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ. తతః

సవిలాసమూలాఽవిద్యోపసంహారక్రమః కథమితి. అత్యాదరపూర్వకమతిహర్షేణ దేశిక ఉపదిశతి. చతుర్ముగసహస్రాణి బ్రహ్మణో దివా భవతి. తావతా కాలేన పునస్తస్య రాత్రిర్భవతి. ద్వే అహోరాత్రే ఏకం దినం భవతి. తస్మిన్నేకస్మిందినే ఆసత్యలోకాంత ముదయస్థితిలయా జాయంతే. పంచదశదినాని పక్షో భవతి. పక్షద్వయం మాసో భవతి. మాసద్వయమృతుర్భవతి. ఋతుత్రయమయనం భవతి. అయనద్వయం వత్సరోభవతి. వత్సరశతం బ్రహ్మమానేన బ్రహ్మణః పరమాయుఃప్రమాణం. తావత్కాలస్తస్య స్థితిరుచ్యతే. స్థిత్యంతేఽణ్ణవిరాట్పురుషః స్వాంశం హిరణ్యగర్భమభ్యేతి. హిరణ్యగర్భస్యకారణం పరమాత్మానమండపరిపాలకనారాయణమభ్యేతి. పునర్వత్సర శతం తస్య ప్రలయో భవతి. తదా జీవాః సర్వే ప్రకృతౌ ప్రలీయంతే. ప్రలయం సర్వశూన్యంభవతి. తస్య బ్రహ్మణః స్థితిప్రలయావాదినారాయణ స్వాంశేనావతీర్ణస్యాండ పరిపాలకస్య మహావిష్ణోరహోరాత్రిసంజ్ఞకౌ. తే అహోరాత్రే ఏకం దినం భవతి. ఏవం దినపక్షమాససంవత్సరాదిభేదాచ్చ తదీయమానేన శతకోటివత్సరకాలస్తస్య స్థితిరుచ్యతే. స్థిత్యంతే స్వాంశం మహావిరాట్పురుషమభ్యేతి. తతః సావరణం బ్రహ్మాండం వినాశమేతి. బ్రహ్మాండావరణం వినశ్యతి తద్ధి విష్ణోః స్వరూపం. తస్య తావత్ప్రలయో భవతి. ప్రలయే సర్వశూన్యంభవతి. అండపరిపాలకమహావిష్ణోః స్థితిప్రలయావాది విరాట్పురుష స్వాహోరాత్రిసంజ్ఞకౌ తే అహోరాత్రే ఏకం దినం భవతి. ఏవం దినపక్షమాస సంవత్సరాదిభేదాచ్చ తదీయమానేన శతకోటివత్సరకాలస్తస్య స్థితిరుచ్యతే. స్థిత్యంతే ఆదివిరాట్పురుషః స్వాంశమాయోపాధికనారాయణమభ్యేతి. తస్య విరాట్పురుషస్య యావత్స్థితికాల స్తావత్ప్రలయోభవతి. ప్రలయే సర్వశూన్యం భవతి. విరాట్స్థితి ప్రలయౌ మూలావిద్యాండ పరిపాలకస్యాదినారాయణస్వాహోరాత్రిసంజ్ఞకౌ. తే అహో రాత్రే ఏకం దినం భవతి.

ఏవం దినపక్షమాససంవత్సరాదిభేదాచ్చ తదీయమానేన శతకోటివత్సర కాలస్తస్య స్థితిరుచ్యతే. స్థిత్యంతే త్రిపాద్విభూతినారాయణస్యేచ్ఛావశాన్నిమేషో జాయతే. తస్మాన్మూలావిద్యాండస్య సావరణస్య విలయో భవతి. తతః సవిలాసమూలవిద్యా

సర్వకార్యోపాధిసమన్వితా సదసద్విలక్షణానిర్వాచ్యా లక్షణశూన్యావిర్భావతిరోభావాత్మికా
 నాద్యఖిల కారణకారణానంత మహామాయా విశేషణ విశేషితా పరమసూక్ష్మ
 మూలకారణమవ్యక్తం విశతి. అవ్యక్తం విశేద్రుహ్మణి నిరింధనో వైశ్వానరో యథా.
 తస్మాన్మాయోపాధిక ఆదినారాయణస్తథా స్వస్వరూపం భజతి. సర్వే జీవాశ్చ
 స్వస్వరూపంభజంతే. యథా జపాకుసుమసాన్నిధ్యాద్రక్తస్ఫటికప్రతీతిస్తదభావే శుద్ధ
 స్ఫటిక ప్రతీతిః. బ్రహ్మణోపి మాయోపాధివశాత్పగుణపరిచ్ఛిన్నాది ప్రతీతిరుపాధి
 విలయాన్నిర్గుణనిరవయవాది ప్రతీతిరిత్యుపనిషత్ ॥

॥ ఇత్యాథర్వణత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది మూలావిద్యాప్రలయస్వరూపణం
 నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

4. చతుర్థోఽధ్యాయః

ఓం తతస్తస్మాన్నిర్విశేషమతినిర్మలం భవతి. అవిద్యాపాదమతిశుద్ధం భవతి.
 శుద్ధబోధానంద లక్షణకైవల్యం భవతి. బ్రహ్మణః పాదచతుష్టయం నిర్విశేషం భవతి.
 అఖండలక్షణాఖండపరిపూర్ణ సచ్చిదానందస్వప్రకాశం భవతి. అద్వితీయమనీశ్వరం
 భవతి. అఖిలకార్యకారణస్వరూపమఖండ చిద్ధనానందస్వరూపమతిదివ్యమంగలాకారం
 నిరతిశయానంద తేజోరాశివిశేషం సర్వపరిపూర్ణా నంతచిన్మయస్తమ్భాకారం
 శుద్ధబోధానంద విశేషాకారమనంతచిద్విలాసవిభూతి సమష్ట్యాకార మద్భూతా
 నందాశ్చర్యవిభూతివిశేషాకార మనంతపరిపూర్ణానంద దివ్యసౌదామినీ నిచయాకారం.
 ఏవమాకార మద్వితీయాఖండానంద బ్రహ్మస్వరూపం నిరూపితం. అథ ఛాత్రో వదతి.
 భగవన్నాదభేదాదికం కథం కథమద్వైతస్వరూపమితి నిరూపితం. దేశికః పరిహరతి.
 విరోధో న విద్యతే బ్రహ్మాద్వితీయమేవ సత్యం. తదైవోక్తం చ. బ్రహ్మభేదో న కథితో
 బ్రహ్మవ్యతిరిక్తం న కించిదస్తి. పాదభేదాదికథనం తు బ్రహ్మస్వరూపకథనమేవ.
 తదేవోచ్యతే. పాదచతుష్టయాత్మకం బ్రహ్మ తత్రైకమవిద్యాపాదం. పాదత్రయమమృతం
 భవతి. శాఖాంతరోపనిషత్స్వరూపమేవ నిరూపితం. తమసస్తు పరం జ్యోతిః

పరమానందలక్షణం. పాదత్రయాత్మకం బ్రహ్మ కైవల్యం శాశ్వతం పరమితి. వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్. తమేవం విద్వాన మృతైహ భవతి. నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ. సర్వేషాం జ్యోతిషాం జ్యోతిస్తమసః పరముచ్యతే. సర్వస్య ధాతారమచింత్యరూపమాదిత్యవర్ణం పరంజ్యోతిస్తమస ఉపరి విభాతి. యదేకమవ్యక్తమనంత రూపం విశ్వం పురాణం తమసః పరస్తాత్. తదేవ ఋతం తదు సత్యమాహుస్తదేవ సత్యం తదేవ బ్రహ్మ పరమం విశుద్ధం కథ్యతే. తమశ్శబ్దేనావిద్యా. పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని. త్రిపాదస్యామృతం దివి. త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః. పాదోఽస్యేహాభవత్పునః. తతో విశ్వజ్ వ్యక్రామత్. సాశనాఽనశనే అభి. విద్యానందతురీయాఖ్యపాదత్రయమమృతం భవతి. అవశిష్టమవిద్యాశ్రయమితి. ఆత్మారామస్యానాదినారాయణస్య కీదృశావున్నేషనిమేషౌ తయోః స్వరూపం కథమితి. గురుర్వదతి. పరాగ్దృష్టిరున్నేషః. ప్రత్యగ్దృష్టిర్నిమేషః. ప్రత్యగ్దృష్ట్యా స్వస్వరూపచింతనమేవ నిమేషః. పరాగ్దృష్ట్యా స్వస్వరూపచింతనమేవోన్నేషః. యావ దున్నేషకాలస్తావన్ని మేషకాలో భవతి. అవిద్యాయాః స్థితిరున్నేషకాలే నిమేషకాలే తస్యాః ప్రలయో భవతి. యథా ఉన్నేషో జాయతే తథా చిరంతనాతిసూక్ష్మావాసనాబలాత్పునరవిద్యాయా ఉదయో భవతి. యథాపూర్వమవిద్యాకార్యాణి జాయంతే. కార్యకారణోపాధిభేదాజ్జీవేశ్వర భేదోఽపిదృశ్యతే. కార్యోపాధిరయం జీవః కారణోపాధిరీశ్వరః. ఈశ్వరస్య మహామాయా తదాజ్ఞావశవర్తినీ. తత్సంకల్పానుసారిణీ వివిధానంతమహామాయాశక్తి సంసేవితానంత మహామాయా జాలజనన మందిరా మహావిష్ణోః క్రీడాశరీరరూపిణీ బ్రహ్మాదీనామగోచరా. ఏతాం మహామాయాం తరంత్యేవ యే విష్ణుమేవ భజంతి నాన్యే తరంతి కదాచన. వివిధోపయైరపి అవిద్యాకార్యాణ్యంతఃకరణాన్యతీత్య కాలానను తాని జాయంతే. బ్రహ్మచైతన్యం తేషు ప్రతిబింబితం భవతి. ప్రతిబింబా ఏవ జీవా ఇతి కథ్యంతే. అంతఃకరణోపాధికాః సర్వే జీవా ఇత్యేవం వదంతి. మహాభూతోత్థసూక్ష్మాం గోపాధికాః సర్వే జీవా ఇత్యేకే వదంతి. బుద్ధిప్రతిబింబితచైతన్యం జీవా ఇత్యపరే మన్యంతే. ఏతేషాముపాధీనామత్యంతభేదో న విద్యతే. సర్వపరిపూర్ణో నారాయణ

స్తవనయా నిజయా క్రీడతి స్వేచ్ఛయా సదా. తద్వదవిద్యమానఫల్గువిషయసుఖాశయాః
సర్వే జీవాః ప్రభావంత్యసార సంసారచక్రే. ఏవమనాదిపరంపరా వర్తతేనాదిసంసార
విపరీత భ్రమాదిత్యుపనిషత్ ॥

॥ ఇత్యధర్వణశాఖాయాంత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది
మహామాయాతీతాఖండాద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణః
పరమతత్త్వస్వరూపనిరూపణం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

పూర్వకాండః సమాప్తః

5. పంచమోఽధ్యాయః

అథ శిష్యో వదతి గురుం భగవంతం నమస్కృత్య భగవన్ సర్వాత్మనా నష్టాయా
అవిద్యాయాః పునరుదయః కథం. సత్యమేవేతి గురురితి హోవాచ. ప్రావృట్కాలప్రారంభే
యథా మందూకాదీనాం ప్రాదుర్భావస్తద్వత్సర్వాత్మనా నష్టాయా అవిద్యాయా ఉన్మేష
కాలే పునరుదయో భవతి. భగవన్ కథం జీవానామనాదిసంసారభ్రమః. తన్నివృత్తిర్వా
కథమితి. కథం మోక్షమార్గస్వరూపం చ. మోక్షసాధనం కథమితి. కో వా మోక్షో
పాయః. కీదృశం మోక్షస్వరూపం. కా వా సాయుజ్యముక్తిః. ఏతత్సర్వం తత్త్వతః
కథనీయమితి. అత్యాదరపూర్వకమతిహర్షేణ శిష్యం బహుకృత్య గురుర్వదతి
శ్రూయతాం సావధానేన. కుత్పితానంతజన్మాభ్యస్తాత్యంతోత్కృష్ట వివిధవిచిత్రానంత
దుష్కర్మ వాసనాజాలవిశేషైర్దేహాత్మవివేకో న జాయతే. తస్మాదేవ దృఢతరదేహాత్మభ్రమో
భవతి. అహమజ్ఞః కించిజ్ఞో ఽహమహం జీవోఽహమత్యంతదుఃఖాకారో. అహమనాది
సంసారీతి భ్రమవాసనాబ లాత్సంసార ఏవ ప్రవృత్తిస్తన్నివృత్త్యుపాయః కదాపి న
విద్యతే. మిథ్యాభూతాన్స్వప్న తుల్యాన్విషయభోగాననుభూయ వివిధానసంఖ్యా
నతిదుర్లభాన్మనోరథాననవరతమాశాస్యమానః అత్యుప్తః సదా పరిధావతి. వివిధవిచిత్ర
స్థూలసూక్ష్మోత్కృష్టనికృష్టానంతదేహోస్పరిగృహ్య తత్తదేహ విహితవివిధ విచిత్రా ఽనేక
శుభాశుభప్రారబ్ధకర్మాణ్యనుభూయ తత్తత్కర్మఫల వాసనాజాల వాసితాంతఃకరణానాం

పునఃపునస్తత్కర్మఫలవిషయప్రవృత్తిరేవ జాయతే. సంసారనివృత్తి మార్గప్రవృత్తిః
 కదాపి న జాయతే. తస్మాదనిష్ఠమేవేష్ఠమివ భాతి. ఇష్ఠమేవానిష్ఠమివ భాత్యనాది
 సంసారవిపరీతభ్రమాత్. తస్మాత్సర్వేషాం జీవానామిష్ఠవిషయే బుద్ధిః సుఖబుద్ధిర్దుఃఖ
 బుద్ధిశ్చభవతి. పరమార్థతస్త్యబాధితబ్రహ్మసుఖవిషయే ప్రవృత్తిరేవ న జాయతే.
 తత్స్వరూపజ్ఞానాభావాత్. తత్కిమితి న విద్యతే. కథం బంధః కథం మోక్ష ఇతి
 విచారాభావాచ్చ. తత్కథమితి. అజ్ఞానప్రాబల్యాత్. కస్మాదజ్ఞానప్రాబల్యమితి. భక్తి
 జ్ఞానవైరాగ్యవాసనాభావాచ్చ. తదభావః కథమితి. అత్యంతాంతఃకరణమలినవిశేషాత్.
 అతః సంసారతరణోపాయః కథమితి. దేశికస్తమేవ కథయతి. సకలవేదశాస్త్ర
 సిద్ధాంతరహస్యజన్మాభ్యస్తాత్యంతోత్కృష్ట సుకృతపరిపాకవశాత్సద్భిః సంగో జాయతే.
 తస్మాద్విధినిషేధవివేకో భవతి. తతః సదాచారప్రవృత్తిర్జాయతే. సదాచారాదఖిల
 దురితక్షయో భవతి. తస్మాదంతఃకరణమతివిమలం భవతి. తతః సద్గురుకటాక్షమంతః
 కరణమాకాంక్షతి. తస్మాత్సద్గురుకటాక్షలేశవిశేషేణ సర్వసిద్ధయః సిద్ధ్యంతి. సర్వ
 బంధాః ప్రవినశ్యంతి. శ్రేయోవిఘ్నాః సర్వే ప్రలయం యాంతి. సర్వాణి శ్రేయాంసి
 స్వయమేవాయాంతి. యథా జాత్యంధస్య రూపజ్ఞానం న విద్యతే తథా గురూపదేశేన
 వినా కల్పకోటిభిస్తత్త్వజ్ఞానం న విద్యతే. తస్మాత్సద్గురుకటాక్షలేశ విశేషేణాచిరాదేవతత్త్వ
 జ్ఞానం భవతి. యదా సద్గురుకటాక్షో భవతి తదా భగవత్కథాశ్రవణధ్యానాదౌ శ్రద్ధా
 జాయతే. తస్మాద్ధృదయస్థితానాదిదుర్వాసనాగ్రంథివినాశో భవతి. తతో హృదయస్థితాః
 కామాః సర్వే వినశ్యంతి. తస్మాద్ధృదయపుండరీకకర్ణికాయాం పరమాత్మావిర్భావో
 భవతి. తతో దృఢతరా వైష్ణవీ భక్తిర్జాయతే. తతో వైరాగ్యముదేతి. వైరాగ్యాద్బుద్ధి
 విజ్ఞానావిర్భావో భవతి. అభ్యాసాత్తజ్ఞానం క్రమేణ పరిపక్వం భవతి. పక్వవిజ్ఞానా
 జ్ఞీవన్ముక్తో భవతి. తతః శుభాశుభకర్మాణి సర్వాణి సవాసనాని నశ్యంతి. తతో
 దృఢతరశుద్ధసాత్త్వికవాసనయా భక్త్యతిశయో భవతి. భక్త్యతిశయేన నారాయణః
 సర్వమయః సర్వావస్థాసు విభాతి. సర్వాణి జగంతి నారాయణమయాని ప్రవిభాంతి.
 నారాయణవ్యతిరిక్తం న కించిదస్తి. ఇత్యేతద్బుద్ధ్యా విహరత్యుపాసకః సర్వత్ర. నిరంతర

సమాధిపరంపరాభిరగదీశ్వరాకారాః సర్వత్ర సర్వావస్థాసు ప్రవిభాంతి. అస్య మహా పురుషస్య క్వచిత్క్వచిదీశ్వరసాక్షాత్కారో భవతి. అస్య దేహత్యాగేచ్ఛా యదా భవతి తదా వైకుంఠపార్షదాః సర్వే సమాయాంతి. తతో భగవద్ధ్యానపూర్వకం హృదయకమలే వ్యవస్థితమాత్మానం సంచిత్య సమ్యగుపచారైరభ్యర్చ్య హంసమంత్రముచ్చరంత్యర్వాణి ద్వారాణి సంయమ్య సమ్యజ్మనో నిరుధ్య చోర్ధ్వగేన వాయునా సహ ప్రణవేన ప్రణవానుసంధానపూర్వకం శనైః శనైరాబ్రహ్మరంధ్రాద్వినిర్గత్య సోఽహమితి మంత్రేణ ద్వాదశాంతస్థితజ్ఞానాత్మానమేకీకృత్య పంచోపచారైరభ్యర్చ్య పునః సోఽహమితి మంత్రేణ షోడశాంతస్థితజ్ఞానాత్మానమేకీకృత్య సమ్యగుపచారైరభ్యర్చ్య ప్రాకృత పూర్వదేహం పరిత్యజ్య పునఃకల్పితమంత్రమయ శుద్ధబ్రహ్మతేజోమయ నిరతిశయా నందమయ మహావిష్ణుసారూప్యవిగ్రహం పరిగృహ్య సూర్యమండలాంతర్గతానంత దివ్యచరణారవిందాంగుష్ఠనిర్గతనిరతిశయానందమయాపరనదీప్రవాహమాకృప్య భావన యాత్ర స్నాత్వా వస్త్రాభరణాద్యుపచారైరాత్మపూజాం విధాయ సాక్షాన్నారాయణో భూత్వా తతో గురునమస్కారపూర్వకం ప్రణవగరుడం ధ్యాత్వా ధ్యానేనావిర్భూత మహా ప్రణవగరుడం పంచోపచారైరారాధ్య గుర్వనుజ్జయా ప్రదక్షిణనమస్కారపూర్వకం ప్రణవగరుడ మారుహ్య మహావిష్ణోః సమస్తాసాధారణచిహ్నచిహ్నితో మహావిష్ణోః సమస్తాసాధారణదివ్యభూషణైర్భూషితః సుదర్శనపురుషం పురస్కృత్య విష్యక్సేన పరిపాలితో వైకుంఠపార్షదైః పరివేష్టితో నభోమార్గమావిశ్య పార్శ్వద్వయస్థితానేక పుణ్యలోకానతిక్రమ్య తత్రత్యైః పుణ్యపురుషైరభిపూజితః సత్యలోకమావిశ్య బ్రహ్మాణ మభ్యర్చ్య బ్రహ్మాణా చ సత్యలోకవాసిభిః సర్వైరభిపూజితః శైవమీశానకైవల్య మాసాద్య శివం ధ్యాత్వా శివమభ్యర్చ్య శివగణైః సర్వైః శివేన చాభిపూజితో మహర్షిమండలాన్య తిక్రమ్య సూర్యసోమమండలే భిత్వా కీలకనారాయణం ధ్యాత్వా ధ్రువమండలస్య దర్శనం కృత్వా భగవంతం ధ్రువమభిపూజ్య తతః శింశుమారచక్రం విభిద్య శింశుమారప్రజాపతి మభ్యర్చ్య చక్రమధ్యగతం సర్వాధారం సనాతనం మహావిష్ణుమారాధ్య తేన పూజితస్తత ఉపర్యుపరి గత్వా పరమానందం ప్రాప్య ప్రకాశతే. తతో వైకుంఠవాసినః సర్వే

సమాయాంతి తాంత్యర్వాన్సుసంపూజ్య తైః సర్వైరభిపూజితశ్చోపర్యుపరి గత్వా
 విరజానదీం ప్రాప్య తత్ర స్నాత్వా భగవద్ధ్యానపూర్వకం పునర్నిమజ్జ్య తత్రాపంచీకృత
 భూతోత్థం సూక్ష్మాంగభోగసాధనం సూక్ష్మశరీరముత్స్పృజ్య కేవలమంత్రమయదివ్య
 తేజోమయనిరతిశయానందమయమహావిష్ణుసారూప్య విగ్రహం పరిగృహ్య తత
 ఉన్మజ్జ్యాత్మపూజాం విధాయ ప్రదక్షిణనమస్కారపూర్వకం బ్రహ్మమయవైకుంఠమావిశ్య
 తత్రత్యాన్విశేషేణ సంపూజ్య తన్మధ్యే చ బ్రహ్మానందమయానంతప్రాకార
 ప్రాసాదతోరణవిమానోపవనావలిభిర్జ్వలచ్చిఖరైరుపలక్షితో నిరుపమ నిత్యనిరవద్య
 నిరతిశయనిరవధికబ్రహ్మానందాచలో విరాజతే. తదుపరి జ్వలతి నిరతిశయానంద
 దివ్యతేజోరాశిః. తదభ్యంతరసంస్థానే శుద్ధబోధానందలక్షణం విభాతి. తదంతరాలే
 చిన్మయవేదికా ఆనందవేదికానందవనవిభూషితా. తదభ్యంతరే అమితతేజోరాశి
 స్తదుపరిజ్వలతి. పరమమంగలా సనం విరాజతే. తత్పద్మకర్ణికాయాం శుద్ధశేష
 భోగాసనం విరాజతే. తస్యోపరి సమాసీనమానంద పరిపాలకమాది నారాయణం
 ధ్యాత్వా తమీశ్వరం వివిధోపచారైరారాధ్య ప్రదక్షిణ నమస్కారా నివిధాయ తదనుజ్ఞాత
 శ్చోపర్యుపరి గత్వా పంచవైకుంఠాసతీత్యాండవిరాట్కైవల్యం ప్రాప్య తం సమారాధో
 పాసకః పరమానందం ప్రాపేత్పుపనిషత్ ॥

॥ ఇత్యాధర్వణత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది సంసారతరణోపాయకథనద్వారా
 పరమమోక్ష మార్గస్వరూపనిరూపణం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

6. షష్ఠోధ్యాయః

యత ఉపాసకః పరమానందం ప్రాప(ప్య) సావరణం బ్రహ్మాండం చ భిత్త్వా
 పరితః సమ(మా)వలోక్య బ్రహ్మాండస్వరూపం నిరీక్ష్వ పరమార్థతత్త్వస్వరూపం బ్రహ్మ
 జ్ఞానేనావబుధ్య సమస్తవేదశాస్త్రేతిహాసపురాణాని సమస్తవిద్యాజాలాని బ్రహ్మాదయః
 సురాః సర్వే సమస్తాః పరమర్షయశ్చాండాభ్యంతరప్రపంచైకదేశమేవ వర్ణయంతి.
 అండస్వరూపం న జానంతి. బ్రహ్మాండాద్భూహిః ప్రపంచజ్ఞానం న జానత్యేవ.

కుతోఽన్ధాంతరాంతర్బహిః ప్రపంచజ్ఞానం దూరతో మోక్షప్రపంచజ్ఞానమవిద్యా చేతి
 కథం బ్రహ్మాండస్వరూపమితి. కుక్కుటాండాకారం మహదాదిసమష్టాకారణమండం
 తపనీయమయం తప్తజాంబూనదప్రభముద్యతోటిదివాకరాభం చతుర్విధసృష్టుప
 లక్షితం మహాభూతైః పంచభిరావృతం మహదహంకృతితమోభిశ్చ మూలప్రకృత్యా
 పరివేష్టితం. అండభిత్తివిశాలం సపాదకోటియోజనప్రమాణం. ఏకైకావరణం తదైవ.
 అండప్రమాణం పరితోఽయుతద్వయకోటియోజనప్రమాణం మహామండూకాద్యనంత
 శక్తిభి రధిష్ఠితం నారాయణక్రీడాకంతుకం పరమాణువద్విష్ణులోకసుసంలగ్నమద్భుష్ట
 శ్రుతవివిధ విచిత్రానంతవిశేషైరుపలక్షితం. అస్య బ్రహ్మాండస్య సమంతతః
 స్థితాన్యేతాదృశాన్యనంతకోటి బ్రహ్మాండాని సావరణాని జ్వలంతి. చతుర్ముఖపంచముఖ
 షణ్ముఖ సప్తముఖఅష్టముఖాది సంఖ్యాక్రమేణ సహస్రావధిముఖానైర్నారాయణాంశై
 రజోగుణప్రధానై రేకైకసృష్టికర్తృభిరధిష్ఠితాని విష్ణుమహేశ్వరాఖ్యైర్నారాయణాంశైః
 సత్వతమోగుణప్రధానైరేకైక స్థితిసంహారకర్తృభిరధిష్ఠితాని మహాజలౌఘమత్స్య
 బుద్బుదానంతసంఘవద్భవంతి. క్రీడాసక్తజాలకకరతలామలకవృందవన్మహావిష్ణోః
 కరతలే విలసంత్యనంతకోటిబ్రహ్మాండాని. జలయంత్రస్థఘటమాలికాజాలవన్మహావిష్ణో
 రేకైకరోమకూపాంతరేష్వనంతకోటిబ్రహ్మాండాని సావరణాని భ్రమంతి. సమస్త
 బ్రహ్మాండాంతర్బహిః ప్రపంచరహస్యం బ్రహ్మజ్ఞానేనావబుధ్య వివిధవిచిత్రానంత
 పరమవిభూతి సమష్టివిశేషంతమవలోక్యాత్మాశ్చర్యామృతసాగరే నిమజ్జ్య నిరతి
 శయానందపారావారో భూత్వా సమస్తబ్రహ్మాండజాలాని సముల్లంఘ్యామితా పరిచ్ఛిన్నా
 నంతతమః సాగరమృతీర్య మూలావిద్యాపురం దృష్ట్వా వివిధవిచిత్రానంత
 మహామాయావిశేషైః పరివేష్టితామనంతమహామాయాశక్తి సమష్టాకారామనంత
 దివ్యతేజో జ్వాలాజాలైరలంకృతామనంత మహామాయావిలసానాం పరమాధిష్ఠాన
 విశేషాకారాం శశ్వదమితానందాచలోపరి విహరిణీం మూలప్రకృతిజననీమ
 విద్యాలక్ష్మీమేవం ధ్యాత్వా వివిధోపచారైరారాధ్య సమస్తబ్రహ్మాండసమష్టిజననీం వైష్ణవీం

మహామాయాం నమస్కృత్య తయా చానుజ్ఞాతశ్చోపర్యుపరి గత్వా మహావిరాట్పదం
 ప్రాప. మహావిరాట్స్వరూపం కథమితి. సమస్తావిద్యాపాదకోవిరాట్. విశ్వతశ్చక్షురుత
 విశ్వతోముఖో విశ్వతోహస్త ఉత విశ్వతస్పాత్. సంబాహుభ్యాం నమతి సంపతత్రైర్ద్యావా
 పృథివీ జనయందేవ ఏకః. న సంద్యశే తిష్ఠతి రూపమస్య న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైసం.
 హృదా మనీషా మనసాభిక్లప్తో య ఏనం విదురమృతాస్తే భవంతి. మనోవాచా
 మగోచరమాదివిరాట్స్వరూపం ధ్యాత్వా వివిధోపచారైరారాధ్య తదనుజ్ఞాతశ్చోపర్యుపరి
 గత్వా వివిధవిచిత్రానంతమూలావిద్యావిలాసాన వలోక్యోపాసకః పరమకౌతుకం ప్రాప.
 అఖండపరిపూర్ణపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణః సమస్త స్వరూపవిరోధకారిణ్యపరిచ్ఛిన్న
 తిరస్కరిణ్యాకారా వైష్ణవీ మహాయోగమాయా మూర్తిమద్భిరనంత మహామాయాజాల
 విశేషైః పరిషేవితా తస్యాః పురమతికౌతుకమత్యాశ్చర్యసాగరా నందలక్షణమమృతం
 భవతి. అవిద్యాసాగరప్రతిబింబితనిత్యవైకుంఠప్రతివైకుంఠమివ విభాతి. ఉపాసకస్త
 త్పురం ప్రాప్య యోగలక్ష్మీమంగమాయాం ధ్యాత్వా వివిధోపచారైరారాధ్య తయా
 సంపూజితశ్చానుజ్ఞాతశ్చోపర్యుపరిగత్వా నంతమాయావిలాసానవలోక్యోపాసకః పరమ
 కౌతుకం ప్రాప. తత ఉపరి పాదవిభూతివైకుంఠపురమాభాతి. అత్యాశ్చర్యానంత
 విభూతినమష్ట్యాకార మానందరసప్రవాహై రలంకృతమభిత్సరంగిణ్యాః ప్రవాహైరతి
 మంగలం బ్రహ్మతేజోవిశేషాకారైర నంతబ్రహ్మవనైరభిత్సరతమనంత నిత్యముక్తైరభివ్యాప్త
 మనంతచిన్మయప్రాసాదజాలసంకులమనాదిపాదవిభూతివైకుంఠమేవమాభాతి. తస్మద్ద్యే
 చ చిదానందాచలో విభాతి. తదుపరి జ్వలతి నిరతిశయా నందదివ్యతేజోరాశిః.
 తదభ్యంతరే పరమానందవిమానం విభాతి. తదభ్యంతరసంస్థానే చిన్మయాసనం
 విరాజతే. తత్పద్మకర్ణికాయాం నిరతిశయదివ్యతేజోరాశ్యంతర సమాసీనమాది
 నారాయణం ధ్యాత్వా వివిధోపచారైస్తం సమారాధ్య తేనాభిపూజితస్త దనుజ్ఞాతశ్చోపర్యు
 పరిగత్వా సావరణమవిద్యాండం చ భిత్త్వా విద్యాపాదముల్లంఘ్య విద్యావిద్యయోః సంధౌ
 విశ్వక్సేనవైకుంఠపురమాభాతి. అనంతదివ్యతేజోజ్వాలాజాలై రభితోఽనీకం ప్రజ్వలంత

మనంత బోధానంతబోధానందవ్యూహైరభితస్తతం శుద్ధ బోధవిమానా వలిభిర్విరాజిత
 మనంతానందపర్వతైః పరమకౌతుకమాభాతి. తన్మధ్యే చ కల్యాణాచలోపరి శుద్ధానంద
 విమానం విభాతి. తదభ్యంతరే దివ్యమంగలాసనం విరాజతే. తత్పద్మకర్ణికాయాం
 బ్రహ్మతేజోరాశ్యభ్యంతరసమాసీనం భగవదనంతవిభూతి విధినిషేధపరిపాలకం
 సర్వప్రవృత్తిసర్వహేతునిమిత్తికంనిరతిశయలక్షణ మహావిష్ణు స్వరూపమఖిలాపవర్గ
 పరిపాలకమమితవిక్రమమేవంవిధం విశ్వకేసనం ధ్యాత్వా ప్రదక్షిణనమస్కారాన్నిధాయ
 వివిధోపచారైరారాధ్య తదనుజ్ఞాతశ్చోపర్యుపరి గత్వా విద్యావిభూతిం ప్రాప్య
 విద్యామయానంతవైకుంఠాస్పరితోఽవస్థితాన్బ్రహ్మతేజో మయానవలోక్యోపాసకః
 పరమానందం ప్రాప. విద్యామయానంతసముద్రానతిక్రమ్య బ్రహ్మవిద్యాతరంగిణీ
 మాసాద్య తత్ర స్నాత్వా భగవద్ధ్యానపూర్వకం పునర్నిమజ్జ్య మంత్రమయశరీరముత్సృజ్య
 విద్యానందమయామృతదివ్య శరీరం పరిగృహ్య నారాయణసారూప్యం ప్రాప్య్యాత్మ
 పూజాం విధాయ బ్రహ్మమయవైకుంఠవాసిభిః సర్వైర్నిత్యముక్తైః సుపూజితస్తతో బ్రహ్మ
 విద్యాప్రవాహైరానందరసనిర్భరైః క్రీడానంత పర్వతైరనంతైరభివ్యాప్తం బ్రహ్మవిద్యా
 మహైః సహస్రప్రాకారైరానందామృతమయైర్దివ్య గంధస్వభావైశ్చిన్మయైరనంత బ్రహ్మ
 వనైరతి శోభితముపాసకస్తేవంవిధం బ్రహ్మవిద్యా వైకుంఠమావిశ్యతదభ్యంతర స్థితా
 త్యంతోన్నతబోధానందప్రాసాదాగ్రస్థితప్రణవవిమానోపరిస్థితామపారబ్రహ్మవిద్యాసామ్రా
 జ్యాధిదేవతామమోఘనిజమందకటాక్షేణానాదిమూలాలావిద్యాప్రలయకరీమద్వితీయామేకా
 మనంతమోక్షసామ్రాజ్యక్షీమేవం ధ్యాత్వా ప్రదక్షిణ నమస్కారాన్నిధాయ వివిధోపచారై
 రారాధ్య పుష్పాంజలిం సమర్ప్య స్తుత్వా స్తోత్ర విశేషైస్తయాభిపూజితస్తదను
 గతశ్చోపర్యుపరి గత్వా బ్రహ్మవిద్యాతీరే గత్వా బోధానంద మయాననంతవైకుంఠా
 నవలోక్య నిరతిశయానందం ప్రాప్య బోధానందమయాననంత సముద్రానతిక్రమ్య
 గత్వాగత్వా బ్రహ్మవనేషు పరమమంగలాచలశ్రోణీషు తతో బోధానందవిమాన
 పరంపరాసూపాసకః పరమానందం ప్రాప. తతః శ్రీతులసీవైకుంఠ పురమాభాతి

పరమకల్యాణమనంతవిభవమమితతేజోరాశ్యాకారమనంతబ్రహ్మతేజోరాశినమష్ట్యా
 కారం చిదానంద మయానేకప్రాకారవిశేషైః పరివేష్టితమమిత బోధానందాచలో
 పరిస్థితం బోధానందతరంగిణ్యాః ప్రవాహైరతిమంగలం నిరతిశయా నందైరనంత
 వృందావనైరతిశోభితమఖిలపవిత్రాణాం పరమపవిత్రం చిద్రూపైరనంత నిత్యముక్తై
 రభివ్యాప్తమానందమయానంతవిమానజాలై రలంకృత మమితతేజోరాశ్యం తర్గత
 దివ్యతేజోరాశివిశేషముపాసకస్తేవమాకారం తులసీవైకుంఠం ప్రవిశ్య తదంతర్గత
 దివ్యవిమానోపరిస్థితాం సర్వపరిపూర్ణస్య మహావిష్ణోః సర్వాంగేషు విహారిణీం నిరతి
 శయసౌందర్యలావణ్యాధిదేవతాం బోధానందమయైరనంతనిత్యపరిజనైః పరిషేవితాం
 శ్రీసఖీం తులసీమేవం లక్ష్మీం ధ్యాత్వా ప్రదక్షిణనమస్కారాన్విధాయ వివిధోపచారై
 రారాధ్య స్తుత్వా స్తోత్రవిశేషైస్తయాభిపూజితస్త్రత్యైశ్చాభిపూజితస్తదనుజ్ఞాతశ్చోప
 ర్యుపరిగత్వా పరమానంద తరంగిణ్యాస్తీరే గత్వా తత్ర పరితోఽవస్థితాన్ముద్ధబోధానంద
 మయానంతవైకుంఠానవలోక్య నిరతిశయానందం ప్రాప్య తత్రత్యైశ్చిద్రూపైః
 పురాణపురుషైశ్చాభిపూజితస్తతో గత్వాగత్వా బ్రహ్మవనేషు దివ్యగంధానందపుష్పవృష్టిభిః
 సమన్వితేషు దివ్యమంగలాలయేషు నిరతిశయానందామృత సాగరేష్వమితతేజో
 రాశ్యాకారేషు కల్లోలవనసంకులేషు తతోఽనంతశుద్ధబోధవిమానజాలసంకులానందా
 చలశ్రోణీపాసకస్తత ఉపర్యుపరిగత్వా విమానపరంపరాస్వనంతతేజఃపర్వతరాజిష్యే
 వం క్రమేణ ప్రాప్య విద్యానందమయోః సంధిం తత్రానందతరంగిణ్యాః ప్రవాహేషు
 స్నాత్వా బోధానందవనం ప్రాప్య శుద్ధబోధపరమానందానందాకారవనం
 సంతతామృతపుష్పవృష్టిభిః పరివేష్టితం పరమానందప్రవాహైరభివ్యాప్తం మూర్తిమద్భిః
 పరమమంగలైః పరమకౌతుకమపరిచ్ఛిన్నానంద సాగరాకారం క్రీడానందపర్వతైరభి
 శోభితం తన్మధ్యే చ శుద్ధబోధానందవైకుంఠం యదేవ బ్రహ్మవిద్యాపాదవైకుంఠం
 సహస్రానందప్రాకారైః సముజ్జ్వలతి. అనంతానందవిమానజాలసంకులమనంత
 బోధసౌధవిశేషైరభితోఽనిశం ప్రజ్వలంతం క్రీడానంతమండపవిశేషైర్విశేషితం బోధా

నందమయానంతపరమచృత్రధ్వజచామరవితానతోరణైరలంకృతం పరమానంద
 వ్యూహైర్నిత్యముక్తైరభిరస్తతమనంతదివ్యతేజః పర్వతసమష్టాకార మపరిచ్ఛిన్నానంత
 శుద్ధబోధానంతమండలం వాచామగోచరానందబ్రహ్మతేజోరాశిమండలమాఖండల
 విశేషం శుద్ధానందసమష్టిమండలవిశేషమఖండచిద్ధనానందవిశేషమేవం తేజోమండల
 విధం బోధానందవైకుంఠముపాసకః ప్రవిశ్య తత్రత్యైః సర్వైరభిపూజితః పరమానందా
 చలోపర్యఖండ బోధవిమానం ప్రజ్వలతి. తదభ్యంతరే చిన్మయాసనం విరాజతే.
 తదుపరి విభాత్యఖండానందతేజోమండలం. తదభ్యంతరే సమాసీనమాదినారాయణం
 ధ్యాత్వా ప్రదక్షిణనమస్కారాన్విధాయ వివిధోపచారైః సుసంపూజ్య పుష్పాంజలిం
 సమర్చ్య స్తుత్వా స్తోత్రవిశేషైః స్వరూపేణావస్థితముపాసకమవలోక్య తముపాసకమాది
 నారాయణః స్వసింహాసనే సుసంస్థాప్య తద్వైకుంఠవాసిభిః సర్వైః సమన్వితః
 సమస్తమోక్షసామ్రాజ్యపట్టాభిషేకముద్దిశ్య మంత్రపూతైరుపాసకమానందకలశైరభిషిచ్య
 దివ్యమంగలమహావాద్యపురఃసరం వివిధోపచారై రభ్యర్చ్య మూర్తిమద్భిః సర్వైః
 స్వచ్ఛిన్నైరలంకృత్య ప్రదక్షిణనమస్కారాన్విధాయ త్వం బ్రహ్మాసి అహం బ్రహ్మాస్మి
 ఆవయోరంతరం న విద్యతే త్వమేవాహం అహమేవత్వం ఇత్యభిధాయేత్యుక్త్వాది
 నారాయణస్తిరోదధే తదేత్యుపనిషత్ ॥

॥ ఇత్యాధర్వణతిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది

పరమమోక్షమార్గస్వరూపనిరూపణంనామ షష్ఠోధ్యాయః ॥

7. సప్తమోఽధ్యాయః

అథోపాసకస్తదాజ్ఞయా నిత్యం గరుడమారుహ్య వైకుంఠవాసిభిః సర్వైః
 పరివేష్టితో మహాసుదర్శనం పురస్కృత్య విశ్వక్సేనపరిపాలితశ్చోపర్యుపరి గత్వా
 బ్రహ్మానందవిభూతిం ప్రాప్య సర్వత్రావస్థితాబ్రహ్మానందమయానంతవైకుంఠానవలోక్య
 నిరతిశయానందసాగరో భూత్వా త్మారామానందవిభూతిపురుషానంతానవలోక్య

తాన్పర్వానుపచారైః సమభ్యర్చ్య తైః సర్వైరభిపూజితశ్చోపాసకస్తత ఉపర్యుపరి గత్వా
 బ్రహ్మానందవిభూతింప్రాప్యానంతదివ్యతేజఃపర్వతైరలంకృతాన్పరమానందలహరీవనశో
 భితానసంఖ్యాకానానందసముద్రానతిక్రమ్య వివిధవిచిత్రానంతపరమతత్త్వవిభూతిసమష్టి
 విశేషాన్పరమకౌతుకాన్సృహ్మానంద విభూతివిశేషనతిక్రమ్యోపాసకః పరమకౌతుకం
 ప్రాప. తతః సుదర్శనవైకుంఠపురమాభాతి నిత్యమంగలమనంతవిభవం సహస్రానంద
 ప్రాకారపరివేష్టితమయుతకుక్ష్యుపలక్షితమనంతో త్కటజ్వలదరమండలం నిరతిశయ
 దివ్యతేజోమండలం వృందారకపరమానందం శుద్ధబుద్ధస్వరూపమనంతానంద
 సౌదామినీపరమవిలాసం నిరతిశయపరమానందపారావార మనంతైరానంద
 పురుషైశ్చిద్రూపైరధిష్ఠితం. తన్మధ్యే చ సుదర్శనం మహాచక్రం. చరణం పవిత్రం
 వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని. తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా
 అతిపాప్మానమరాతిం తరేమ. లోకస్య ద్వారమర్చిమత్పవిత్రం. జ్యోతిష్మద్రాజమానం
 మహాస్వత్. అమృతస్య ధారా బహుధా దోహమానం. చరణం నో లోకే సుధితాం
 దధాతు. అయుతారం జ్వలంతమయుతారసమష్టాకరం నిరతిశయవిక్రమవిలాస
 మనంతదివ్యాయుధదివ్యశక్తి సమష్టిరూపం మహావిష్ణోరనర్గలప్రతాపవిగ్రహ
 మయుతాయుతకోటియోజనవిశాలమనంత జ్వాలజాలైరలంకృతం సమస్తదివ్యమంగల
 నిదానమనంతదివ్యతీర్థానాం నిజమందిరమేవం సుదర్శనం మహాచక్రం ప్రజ్వలతి.
 తస్య నాభిమండలసంస్థానే ఉపలక్ష్మ్యతే నిరతిశయానందదివ్యతేజోరాశిః. తన్మధ్యే చ
 సహస్రారచక్రం ప్రజ్వలతి. తదఖండదివ్యతేజోమండలాకారం పరమానందసౌదామినీ
 నిచయోజ్వలం. తదభ్యంతరసంస్థానే షట్కారచక్రం ప్రజ్వలతి. తస్యామితపరమతేజః
 పరమవిహారసంస్థానవిశేషం విజ్ఞానఘనస్వరూపం. తదంతరాలే త్రిశతారచక్రం
 విభాతి. తచ్చ పరమకల్యాణవిలాసవిశేషమనంతచిదాదిత్యసమష్టాకారం. తదభ్యంతరే
 శతారచక్రమాభాతి. తచ్చ పరమతేజోమండలవిశేషం. తన్మధ్యే షష్ట్యరచక్రమాభాతి.
 తచ్చ బ్రహ్మతేజఃపరమవిలాసవిశేషం. తదభ్యంతరసంస్థానే షట్కోణచక్రం ప్రజ్వలతి.

తచ్చాపరిచ్చిన్నానంతదివ్యతేజోరాశ్యాకారం. తదభ్యంతరే మహానందపదం విభాతి. తత్కర్ణికాయాం సూర్యేందువహ్నిమండలాని చిన్మయాని జ్వలంతి. తత్రోపలక్ష్యతే నిరతిశయదివ్యతేజోరాశిః. తదభ్యంతరసంస్థానే యుగపదుదితానంత కోటిరవిప్రకాశః సుదర్శనపురుషో విరాజతే. సుదర్శనపురుషో మహావిష్ణురేవ. మహావిష్ణోః సమస్తాసాధారణచిహ్నాచిహ్నితః. ఏవముపాసకః సుదర్శనపురుషం ధ్యాత్వా వివిధోపచారైరారాధ్య ప్రదక్షిణసమస్కారాన్విధాయోపాసకస్తేనాభిపూజితస్తదనుజ్ఞాత శ్చోపర్యుపరి గత్వా పరమానంద మయానంతవైకుంఠానవలోక్యోపాసకః పరమానందం ప్రాప. తత ఉపరి వివిధవిచిత్రానంతచిద్విలాసవిభూతివిశేషానతిక్రమ్యానంత పరమానందవిభూతిసమష్టివిశేషానంతనిరతిశయానంతసముద్రానతీత్యోపాసకః క్రమేణాద్వైతసంస్థానం ప్రాప. కథమద్వైతసంస్థానం. అఖండానందస్వరూప మనిర్వాచ్యమమితబోధసాగరమమితానందసముద్రం విజాతీయవిశేష వివర్జితం సజాతీయవిశేషవిశేషితం నిరవయవం నిరాధారం నిర్వికారం నిరంజనమనంత బ్రహ్మానంద సమష్టికందం పరమచిద్విలాససమష్ట్యాకారం నిర్మలం నిరవద్యం నిరాశ్రయమతినిర్మలానంతకోటిరవిప్రకాశైకస్ఫులింగమనన్తోపనిషదర్థస్వరూపమఖిలప్ర మాణాతీతంమనోవాచామగోచరం నిత్యముక్తస్వరూపమనాధారమాదిమధ్యాంతశూన్యం కైవల్యం పరమం శాంతం సూక్ష్మతరం మహతో మహత్తరమపరిమితానందవిశేషం శుద్ధబోధానందవిభూతివిశేషమనంతానందవిభూతి విశేషసమష్టిరూపమక్షరమనిర్దేశ్యం కూటస్థమచలం ద్రువమదిగ్దేశకాలమంతర్భహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య పరిపూర్ణం పరమయోగిభిర్విమృగ్యం దేశతః కాలతో వస్తుతః పరిచ్ఛేదరహితం నిరంతరాభినవం నిత్యపరిపూర్ణమఖండానందామృతవిశేషం శాశ్వతం పరమం పదం నిరతిశయానందా నంతతటిత్పర్వతాకారమద్వితీయం స్వయంప్రకాశమనిశం జ్వలతి. పరమానంద లక్షణాపరిచ్చిన్నానంతపరంజ్యోతిః శాశ్వతం శశ్వద్విభాతి. తదభ్యంతర సంస్థానే ఓమితానందచిద్రూపాచలమఖండపరమానందవిశేషం బోధానందమహోజ్జ్వలం నిత్య

మంగలమందిరం చిన్మథనావిర్భూతం చిత్సారమనంతాశ్చర్యసాగరమమితతేజో
 రాశ్యంతర్గత తేజోవిశేషమనంతానందప్రవాహైరలంకృతం నిరతిశయానంద పారా
 వారాకారం నిరుపమనిత్య నిరవద్యనిరతిశయనిరవధికతేజోరాశివిశేషం నిరతిశయా
 నంద సహస్రప్రాకారై రలంకృతం శుద్ధబోధసౌధావలి విశేషైరలంకృతం చిదానంద
 మయానంతదివ్యారామైః సుశోభితం శశ్వదమితపుష్పవృష్టిభిః సమంతతః సంతతం.
 తదేవ త్రిపాద్విభూతి వైకుంఠస్థానం తదేవ పరమకైవల్యం. తదేవాబాధితపరమతత్త్వం.
 తదేవానంతోపనిషద్విమృగ్యం. తదేవ పరమ యోగిభిర్ముక్తిభిః సర్వైరాశాస్యమానం.
 తదేవ సద్ధనం. తదేవ చిద్ధనం. తదేవానందఘనం. తదేవ శుద్ధబోధఘనవిశేష
 మఖండానందబ్రహ్మచైతన్యాధిదేవతాస్వరూపం. సర్వాధిష్ఠానమద్వయ పరబ్రహ్మవిహార
 మండలం నిరతిశయానందతేజోమండలమద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణః
 పరమాధిష్ఠానమండలం నిరతిశయ పరమానందపరమమూర్తివిశేషమండలమనంత
 పరమమూర్తి సమష్టిమండలం నిరతిశయపరమానందలక్షణ పరబ్రహ్మణః పరమమూర్తి
 పరమతత్త్వ విలాసవిశేషమండలం బోధానందమయానంతపరమవిలాసవిభూతి
 విశేషసమష్టిమండలమనంత చిద్విలాసవిభూతివిశేషసమష్టిమండలమఖండశుద్ధ చైతన్య
 నిజమూర్తివిశేషవిగ్రహంవాచామగోచరా సంతశుద్ధబోధవిశేషవిగ్రహమనంతానంద
 సముద్రసమష్టాకారమనంతబోధాచలైరధిష్ఠితం నిరతిశయానందపరమమంగల విశేష
 సమష్టాకారమఖండాద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణః పరమమూర్తి పరమతేజః
 పుంజపిండవిశేషం చిద్రూపాదిత్యమండలం ద్వాత్రింశద్వ్యాహ భేదైరధిష్ఠితం.
 వ్యాహభేదాశ్చ కేశవాదిచతుర్వింశతిః. సుదర్శనాదిన్యాసమంత్రాః. సుదర్శనాదియంత్రో
 ధ్ధారః. అనంతగరుడవిశ్వక్సేనాశ్చ నిరతిశయానందాశ్చ. ఆనందవ్యాహమధ్యే
 సహస్రకోటియోజనాయతోన్నతచిన్మయప్రాసాదం బ్రహ్మానందమయవిమానకోటిభిరతి
 మంగల మనంతోపనిషదర్థారామజాలసంకులం సామహంసకూజితైరతిశోభిత
 మానందమయానంతశిఖరైరలంకృతంచిదానందరసనిర్లరైరభివ్యాప్తమఖండానందతేజో

రాశ్యంతరస్థిత మనంతానందాశ్చర్య సాగరం తదభ్యంతరసంస్థానేఽనంతకోటి
 రవిప్రకాశాతిశయప్రాకారం నిరతిశయానందలక్షణం ప్రణవాఖ్యం విమానం విరాజతే.
 శతకోటిశిఖరైరానందమయైః సముజ్జ్వలతి. తదంతరాలే బోధానందాచలో
 పర్యష్టాక్షరీమంటపో విభాతి. తన్మధ్యే చ చిదానందమయవేదికానంద వనవిభూషితా.
 తదుపరి జ్వలతి నిరతిశయానందతేజోరాశిః. తదభ్యంతరసంస్థానేఽష్టాక్షరీపద్మ
 విభూషితం చిన్మయాసనం విరాజతే. ప్రణవకర్ణికాయాం సూర్యేందువహ్నిమండలాని
 చిన్మయాని జ్వలంతి. తత్రాఖండానందతేజోరాశ్యంతర్గతం పరమమంగలాకార
 మనంతాసనం విరాజతే. తస్యోపరి చ మహాయంత్రం ప్రజ్వలతి. నిరతిశయబ్రహ్మానంద
 పరమమూర్తిమహాయంత్రం సమస్తబ్రహ్మతేజోరాశిసమష్టిరూపం చిత్స్వరూపం
 నిరంజనం పరబ్రహ్మస్వరూపం పరబ్రహ్మణః పరమరహస్యకైవల్యం మహాయంత్రమయ
 పరమవైకుంఠనారాయణయంత్రం విజయతే. తత్స్వరూపం కథమితి. దేశికస్తథేతి
 హోవాచ. ఆదౌ షట్కోణచక్రం. తన్మధ్యే షట్పదపద్మం. తత్కర్ణికాయాం ప్రణవ ఓం
 ఇతి. ప్రణవమధ్యే నారాయణబీజమితి. తత్సాధ్యగర్భితం మమ సర్వాభీష్టసిద్ధిం
 కురుకురు స్వాహేతి. తత్పద్మదలేషు విష్ణుస్మసింహషడక్షరమంత్రౌ ఓం నమో విష్ణవే ఐం
 క్లీం శ్రీం హ్రీం క్లౌం ఫట్. తద్దలకపోలేషు రామకృష్ణషడక్షరమంత్రౌ. రాం రామాయ
 నమః. క్లీం కృష్ణాయ నమః. షట్కోణేషు సుదర్శనషడక్షరమంత్రః. సహస్రార హుం
 ఫడితి. షట్కోణ కపోలేషు ప్రణవయుక్తశివపంచాక్షరమంత్రః. ఓం నమః శివాయేతి.
 తద్భూషిః ప్రణవమాలాయుక్తం వృత్తం. వృత్తాద్భూషిరష్టదలపద్మం. తేషు దలేషు
 నారాయణస్మసింహాష్టాక్షరమంత్రౌ. ఓం నమో నారాయణాయ. జయజయ సరసింహ.
 తద్దలసంధిషు రామకృష్ణశ్రీకరాష్టాక్షరమంత్రాః. ఓం రామాయ హుం ఫట్ స్వాహా.
 క్లీం దామోదరాయ నమః. ఉత్తిష్ఠ శ్రీకరస్వాహా. తద్భూషిః ప్రణవమాలాయుక్తం వృత్తం.
 వృత్తద్భూషిర్షదలపద్మం. తేషు దలేషు రామకృష్ణహయగ్రీవ నవాక్షరమంత్రాః. ఓం
 రామచంద్రాయ నమః. ఓం. క్లీం కృష్ణాయ గోవిందాయ క్లీం. హ్రౌం హయగ్రీవాయ నమో

హౌం. తద్దలకపోలేషు దక్షిణామూర్తినవాక్షరమంత్రః ఓం దక్షిణామూర్తిరీశ్వరోం.
 తద్భహిర్నారాయణబీజయుక్తం వృత్తం. వృత్తద్భహిర్దశదలపద్మం. తేషు దలేషు
 రామకృష్ణదశాక్షరమంత్రౌ. హుం జానకీవల్లభాయ స్వాహా. గోపీజనవల్లభాయ స్వాహా.
 తద్దలసంధిషు నృసింహమాలామంత్రః. ఓం నమో భగవతే శ్రీమహానృసింహాయ
 కరాలదంష్ట్రవదనాయ మమ విఘ్నాత్పచపచ స్వాహా. తద్భహిర్నృసింహైకాక్షరయుక్తం
 వృత్తం. క్షౌం ఇత్యేకాక్షరం. వృత్తాద్భహిర్ద్వాదశదలపద్మం. తేషు దలేషు నారాయణ
 వాసుదేవద్వాదశాక్షరమంత్రౌ. ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ. ఓం నమో భగవతే
 వాసుదేవాయ. తద్దలకపోలేషు మహావిష్ణు రామకృష్ణద్వాదశాక్షరమంత్రాశ్చ. ఓం
 నమో భగవతే మహావిష్ణవే. ఓం హ్రీం భరతాగ్రజ రామ క్లీం స్వాహా. శ్రీం హ్రీం క్లీం
 కృష్ణాయ గోవిందాయ నమః. తద్భహిర్జగన్మోహన బీజయుక్తం వృత్తం క్లీం ఇతి.
 వృత్తద్భహిశ్చతుర్దశదలపద్మం. తేషు దలేషు లక్ష్మీనారాయణహయగ్రీవగోపాల
 దధివామనమంత్రాశ్చ. ఓం హ్రీం హ్రీం శ్రీం శ్రీం లక్ష్మీవాసుదేవాయ నమః. ఓం నమః
 సర్వకోటిసర్వవిద్యారాజాయ క్లీం కృష్ణాయ గోపాలచూడామణయే స్వాహా. ఓం నమో
 భగవతే దధివామనాయ ఓం. తద్దలసంధిష్వన్నపూర్ణేశ్వరీమంత్రః. హ్రీం
 పద్మావత్యన్నపూర్ణే మాహేశ్వరీ స్వాహా. తద్భహిః ప్రణవమాలాయుక్తం వృత్తం.
 వృత్తాద్భహిః షోడశదలపద్మం. తేషు దలేషు శ్రీకృష్ణ సుదర్శనషోడశాక్షరమంత్రౌ చ.
 ఓం నమో భగవతే రుక్మిణీవల్లభాయ స్వాహా. ఓం నమో భగవతే మహాసుదర్శనాయ
 హుం ఫట్. తద్దలసంధిషు స్వరాః సుదర్శనమాలామంత్రాశ్చ. అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ
 ఋ లృ లృ ఏ ఐ ఓ ఔ అం అః. సుదర్శనమహాచక్రాయ దీప్తరూపాయ సర్వతో మాం
 రక్షరక్ష సహస్రార హుం ఫట్ స్వాహా. తద్భహిర్వరాహబీజయుక్తం వృత్తం. తద్దుమితి.
 వృత్తాద్భహిర్షాడశదలపద్మం. తేషు దలేషు శ్రీకృష్ణవామనాష్టాదశాక్షరమంత్రౌ. క్లీం
 కృష్ణాయ గోవిందాయ గోపీజనవల్లభాయ స్వాహా. ఓం నమో విష్ణవే సురపతయే
 మహాబలాయ స్వాహా. తద్దలకపోలేషు గరుడపంచాక్షరీమంత్రో గరుడమాలామంత్రాశ్చ.

తుభ్యం నమో హయగ్రీవ విద్యారాజాయ విష్ణవే. సోఽహం. హ్లా (హ్లాం) ఓం నమో భగవతే హయగ్రీవాయ సర్వవాగీశ్వరేశ్వరాయ సర్వవేదమయాయ సర్వవిద్యాం మే దేహిస్వాహా. తద్దలకపోలేషు ప్రణవాదినమోంతాశ్చతుర్థంతాః కేశవాదిచతుర్వింశతి మంత్రాశ్చ. అవశిష్టద్వాదశస్థానేషు రామకృష్ణగాయత్రీద్వయవర్ణచతుష్టయమేకైకస్తలే.

ఓం కేశవాయనమః । ఓం నారాయణాయనమః । ఓం మాధవాయనమః ।
 ఓం గోవిందాయనమః । ఓం విష్ణవేనమః(అం) । ఓం మధుసూదనాయనమః ।
 ఓం త్రివిక్రమాయనమః । ఓం వామనాయనమః । ఓం శ్రీధరాయనమః ।
 ఓం హృషీకేశాయనమః । ఓం పద్మనాభాయనమః । ఓం దామోదరాయనమః ।
 ఓం సంకర్షణాయనమః । ఓం వాసుదేవాయనమః । ఓం ప్రద్యుమ్నాయనమః ।
 ఓం అనిరుద్ధాయనమః । ఓం పురుషోత్తమాయనమః । ఓం అధోక్షజాయనమః ।
 ఓం నారసింహాయనమః । ఓం అచ్యుతాయనమః । ఓం జనార్దనాయనమః ।
 ఓం ఉపేంద్రాయనమః । ఓం హరయేనమః । ఓం శ్రీకృష్ణాయనమః ।

దాశరథాయ విద్మహే సీతావల్లభాయధీమహి. తన్నో రామః ప్రచోదయాత్.
 దామోదరాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి. తన్నః కృష్ణః ప్రచోదయాత్. తద్భహిః
 ప్రణవసంపుటితాంకుశ బీజయుక్తం వృత్తం. ఓం క్రోమితి. తద్భహిః పునర్వృత్తం
 తన్మధ్యే ద్వాదశకుక్షిస్థానాని సాంతరాలాని. తేషు కౌస్తుభ వనమాలా శ్రీవత్స సుదర్శన
 గరుడ పద్మధ్వజానంతశార్ఙ్గదాశంఖనందకమంత్రాః ప్రణవాది నమ ఓంతాశ్చతు
 ర్థంతాః క్రమేణ.

ఓం కౌస్తుభాయనమః । ఓం వనమాలాయనమః । ఓం శ్రీవత్సాయనమః ।
 ఓం సుదర్శనాయనమః । ఓం గరుడాయనమః । ఓం పద్మాయ నమః ।
 ఓం ధ్వజాయనమః । ఓం అనంతాయనమః । ఓం శార్ఙ్గాయనమః ।
 ఓం గదాయైనమః । ఓం శంఖాయనమః । ఓం నందకాయనమః ।

తదంతరాలేషు

ఓం విశ్వక్సేనాయనమః । ఓం ఆచక్రాయ స్వాహా । ఓం విచక్రాయ స్వాహా ।
ఓం సుచక్రాయ స్వాహా । ఓం ధీచక్రాయ స్వాహా । ఓం సంచక్రాయ స్వాహా ।
ఓం జ్వాలచక్రాయ స్వాహా । ఓం క్రుద్ధోల్కాయ స్వాహా । ఓం మహోల్కాయ స్వాహా ।
ఓం వీరోల్కాయ స్వాహా । ఓం ద్యుల్కాయ స్వాహా । ఓం సహస్రోల్కాయ స్వాహా ।
ఇతి ప్రణవాది మంత్రాః. తద్భూషిః ప్రణవసంపుటితగరుడ పంచాక్షరయుక్తం వృత్తమ్ ।

ఓం క్షిప ఓం స్వాహా । ఓం తచ్చ ద్వాదశవజ్రైః । సాంతరాలైరలంకృతం తేషు వజ్రేషు
ఓం పద్మనిధయేనమః । ఓం మహాపద్మనిధయేనమః । ఓం గరుడనిధయేనమః ।
ఓం శంఖనిధయేనమః । ఓం మకరనిధయేనమః । ఓం కచ్చపనిధయేనమః ।
ఓం విద్యానిధయేనమః । ఓం పరమానందనిధయేనమః । ఓం మోక్షనిధయేనమః ।
ఓం లక్ష్మీనిధయేనమః । ఓం బ్రహ్మనిధయేనమః । ఓం శ్రీముకుందనిధయేనమః ।
ఓం వైకుంఠనిధయేనమః । తత్సంధిస్థానేషు ఓం విద్యాకల్పకతరవేనమః ।
ఓం ఆనందకల్పకతరవే నమః । ఓం బ్రహ్మకల్పకతరవే నమః ।
ఓం ముక్తికల్పకతరవే నమః । ఓం అమృతకల్పకతరవే నమః ।
ఓం బోధకల్పకతరవే నమః । ఓం విభూతికల్పకతరవే నమః ।
ఓం వైకుంఠకల్పకతరవే నమః । ఓం వేదకల్పకతరవే నమః ।
ఓం యోగకల్పకతరవే నమః । ఓం యజ్ఞకల్పకతరవే నమః ।
ఓం పద్మకల్పకతరవే నమః ।

తచ్చ శివగాయత్రీపరబ్రహ్మమంత్రాణాం వర్ణైర్వృత్తాకారేణ సంవేష్ట్య.
తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయధీమహి. తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్.
శ్రీమన్నారాయణో జ్యోతిరాత్మా నారాయణః పరః. నారాయణపరం బ్రహ్మ నారాయణ
నమోఽస్తుతే. తద్భూషిః ప్రణవసంపుటితశ్రీబీజయుక్తం వృత్తం. ఓం శ్రీమోమితి.

వృత్తాద్భుషిశ్చ త్వారింశద్దలపద్మం. తేషు దలేషు వ్యాహృతిశిరః సంపుటితవేద
గాయత్రీ-పాదచతుష్టయసూర్యాష్టాక్షరీమంత్రౌ.

ఓం భూః. ఓం భువః. ఓం సువః. ఓం మహాః. ఓం జనః. ఓం తపః. ఓం
సత్యం. ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం. ఓం భర్గో దేవస్య ధీమహి. ఓం ధియో యో నః
ప్రచోదయాత్. ఓం పరోరజసే సావదోం. ఓం ఆపోజ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ
భూర్భువః సువరోం. ఓం ఘృణిః సూర్య ఆదిత్యః. తద్దలసంధిషు ప్రణవ శ్రీబీజ
సంపుటితనారాయణబీజం సర్వత్ర. ఓం శ్రీమం శ్రీమోం. తద్భుషిరష్ట శూలాంకిత
భూచక్రం. చక్రాంతశ్చక్షుర్దిక్షు హంసఃసోహమ్మంత్రౌ ప్రణవసంపుటితా నారాయణాస్త్ర
మంత్రాశ్చ. ఓం హంసః సోహం. ఓం నమో నారాయణాయ హుం ఫట్. తద్భుషిః
ప్రణవమాలాసంయుక్తం వృత్తం. వృత్తాద్భుషిః పంచాశద్దలపద్మం. తేషు దలేషు
మాతృకా పంచాశదక్షరమాలా లకారవర్ణ్యా. తద్దలసంధిషు ప్రణవశ్రీబీజసంపుటిత
రామకృష్ణమాలామంత్రౌ. ఓం శ్రీమోం నమో భగవతే రఘునందనాయ రక్షోఘ్న
విశదాయ మధురప్రసన్నవదనాయామితతేజసే బలాయ రామాయ విష్ణవే నమః.
శ్రీమోంనమః కృష్ణాయ దేవకీపుత్రాయ వాసుదేవాయ నిర్గలచ్ఛేదనాయ సర్వలోకాధి
పతయే సర్వజగన్మోహనాయ విష్ణవే కామితార్థదాయ స్వాహా శ్రీమోం. తద్భుషిరష్ట
శూలాంకిత భూచక్రం. తేషు ప్రణవసంపుటితమహా నీలకంఠమంత్రవర్ణాని. ఓం నమో
నీలకంఠాయ. ఓం శూలాగ్రేషు లోకపాలమంత్రాః ప్రణవాదినమోంతాశ్చతుర్థ్యంతాః
క్రమేణ. ఓం ఇంద్రాయనమః. ఓం అగ్నయేనమః. ఓం యమాయనమః. ఓం
నిర్వతయేనమః. ఓం వరుణాయనమః. ఓం వాయవేనమః. ఓం సోమాయనమః. ఓం
ఈశానాయనమః. తద్భుషిః ప్రణవమాలాయుక్తం వృత్తత్రయం. తద్భుషిర్భూపుర
చతుష్టయం చతుర్ద్వారయుతం చక్రకోణచతుష్టయ మహావజ్రవిభూషితం తేషు వజ్రేషు
ప్రణవశ్రీబీజసంపుటితామృత బీజద్వయం. ఓం శ్రీం ఠం వం శ్రీమోమితి. బహిర్భూపుర
వీధ్యాం ఓం ఆధారశక్త్యేనమః. ఓం మూలప్రకృత్యేనమః. ఓం ఆదికూర్మాయనమః. ఓం
అనంతాయనమః. ఓం పృథివ్యేనమః. మధ్యభూపురవీధ్యాం ఓం క్షీరసముద్రాయనమః.

ఓం రత్నద్వీపాయనమః. ఓం మణిమండపాయనమః. ఓం శ్వేతచ్ఛత్రాయనమః. ఓం
 కల్పకవృక్షాయనమః. ఓం రత్నసింహాసనాయ నమః. ప్రథమభూపురవీధ్యామోం ధర్మ
 జ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యాధర్మాజ్ఞానావైరాగ్యనైశ్వర్యసత్వరజస్తమోమాయావిద్యానంతపద్మాః
 ప్రణవాది నమోంతాశ్చతుర్థంతాః క్రమేణ. అంతవృత్తవీధ్యాం ఓం అనుగ్రహాయై
 నమః. ఓం నమో భగవతేవిష్ణవే సర్వభూతాత్మనే వాసుదేవాయ సర్వాత్మసంయోగ
 యోగపీఠాత్మనే నమః. వృత్తవకాశేషు-బీజం ప్రాణం చ శక్తిం చ దృష్టిం వశ్యాదికం
 తథా. మంత్రయంత్రాఖ్యగాయత్రీప్రాణస్థాపనమేవ చ. భూతదిక్పాలబీజాని యంత్ర
 స్యాంగాని వై దశ. మూలమంత్రమాలామంత్రకవచ దిగ్బంధనమంత్రాశ్చ. ఏవంవిధ
 మేతద్యంత్రం మహామంత్రమయం యోగధీరాంతైః పరమంత్రైరలంకృతం షోడశో
 పచారైరభ్యర్చితం జపహోమాదినా సాధితమేతద్యంత్రం శుద్ధబ్రహ్మతేజోమయం
 సర్వాభయంకరం సమస్తదురితక్షయకరం సర్వాభీష్ట సంపాదకం సాయుజ్య
 ముక్తిప్రదమేతత్పురమవైకుంఠ మహానారాయణయంత్రం ప్రజ్వలతి. తస్యోపరి చ
 నిరతిశయానందతేజోరాశ్యభ్యంతరసమాసీనం వాచామగోచరానందతేజోరాశ్యాకారం
 చిత్సారా విర్భూతానందవిగ్రహం బోధానందస్వరూపం నిరతిశయసౌందర్యపారావారం
 తురీయస్వరూపం తురీయాతీతం చాద్వైతపరమానందనిరంతరాతితురీయనిరతిశయ
 సౌందర్యానందపారావారం లావణ్యవాహినీకల్లోలతటిద్భాసురం దివ్యమంగలవిగ్రహం
 మూర్తిమద్భిః పరమమంగలై రుపసేవ్యమానం చిదానందమయైరనంతకోటిరవి
 ప్రకాశైరనంతభూషణైరలంకృతం సుదర్శన పాంచజన్యపద్మగదాసిశార్ఙ్గముసలపరిఘా
 ద్యైశ్చిన్నయైరనేకాయుధగణైర్మూర్తిమద్భిః సుసేవితం. బాహ్యవృత్తవీధ్యాం విమలోత్కర్షిణీ
 జ్ఞాన క్రియా యోగ ప్రహీన సత్యేశానా ప్రణవాదినమోంతాశ్చతుర్థంతాః క్రమేణ.
 శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలాంకితవక్షసం బ్రహ్మకల్పవనా మృతపుష్పవృష్టిభిః సంతతమా
 నందం బ్రహ్మానందరసనిర్భరైరసంఖ్యైరతిమంగలం శేషాయుతఫ ణాజాలవిపులచ్ఛత్ర
 శోభితం తత్పణామండలోదర్చిర్మణిద్యోతితవిగ్రహం తదంగకాంతి నిర్ఘ్రైస్తతం నిరతి
 శయబ్రహ్మగంధస్వరూపం నిరతిశయానందబ్రహ్మగంధవిశేషకారమనంత బ్రహ్మగంధా

కార సమష్టివిశేషమనంతానందతులసీమాల్యైరభినవం చిదానందమయానంతపుష్ప
 మాల్యైర్విరాజమానం తేజఃప్రవాహతరంగతత్పరంపరాభిర్జ్వలంతం నిరతిశయానందం
 కాంతివిశేషావరైరభితోఽనిశం ప్రజ్వలంతం బోధానందమయానంతధూపదీపావలి
 నిరతిశోభితం నిరతిశయానందచామరవిశేషైః పరిసేవితం నిరంతరనిరుపమనిరతి
 శయోత్కటజ్ఞానానందానంత గుచ్ఛఫలైరలంకృతం చిన్మయానందదివ్యవిమానచ్ఛత్ర
 ధ్వజరాజిభిర్విరాజమానం పరమ మంగలానంతదివ్యతేజోభిర్జ్వలం తమనిశం వాచామ
 గోచరమనంతతేజోరాశ్యంతర్గత మర్థమాత్రాత్మకం తుర్యం ధ్వన్యాత్మకం తురీయాతీత
 మవాచ్యం నాదబిందుకలాధ్యాత్మస్వరూపం చేత్యాద్యనంతాకారేణావస్థితం నిర్గుణం
 నిష్క్రియం నిర్మలం నిరవద్యం నిరంజనం నిరాకారం నిరాశ్రయం నిరతిశయాద్వైత
 పరమానంద లక్షణమాదినారాయణం ధ్యాయేదిత్యుపనిషత్ ॥

॥ ఇత్యాధర్వణత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది పరమమోక్షస్వరూపనిరూపణం

నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

8. అష్టమోఽధ్యాయః

తతః పితామహః పరిపృచ్ఛతి భగవంతం మహావిష్ణుం భగవంఛుద్ధాద్వైత
 పరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణస్తవకథం విరుద్ధవైకుంఠప్రాసాదప్రాకారవిమానాద్యనంత
 వస్తుభేదః. సత్యమేవోక్తమితి భగవాన్మహావిష్ణుః పరిహరతి. యథా శుద్ధసువర్ణస్య
 కటకముకుటాంగదాదిభేదః. యథా సముద్రసలిలస్య స్థూలసూక్ష్మతరంగఫేనబుద్బుద
 కరకలవణపాషాణాద్యనంతవస్తుభేదః. యథా భూమేః పర్వతవృక్షతృణగుల్మలతా
 ద్యనంతవస్తుభేదః. తదైవాద్వైతపరమానందలక్షణపర బ్రహ్మణో మమ సర్వాద్వైత
 ముపపన్నం భవత్యేవ. మత్స్వరూపమేవ సర్వం మద్యుతిరిక్తమణుమాత్రం న విద్యతే.
 పునః పితామహః పరిపృచ్ఛతి. భగవన్ పరమవైకుంఠ ఏవ పరమమోక్షః. పరమ
 మోక్షస్వేక ఏవ శ్రూయతే సర్వత్ర. కథమనంతవైకుంఠాశ్చానంతానంద సముద్రాదయ

శ్చానంతమూర్తయః సంతీతి. తథేతి హోవాచ భగవాన్మహావిష్ణుః. ఏకస్మిన్నవిద్యా పాదేనంతకోటిబ్రహ్మాండాని సావరణాని శ్రూయంతే. తస్మిన్నేకస్మిన్నుండే బహవో లోకాశ్చ బహవో వైకుంఠాశ్చానంతవిభూతయశ్చ సంత్యేవ. సర్వాండేష్వానంతలోకాశ్చా నంతవైకుంఠాః సంతీతి సర్వేషాం ఖల్వభిమతం. పాదత్రయేఽపి కిం వక్తవ్యం నిరతిశయానందావిర్భావో మోక్ష ఇతి మోక్షలక్షణం పాదత్రయే వర్తతే. తస్మాత్పాద త్రయం పరమమోక్షః. పాదత్రయం పరమవైకుంఠః. పాదత్రయం పరమకైవల్యమితి. తతః శుద్ధచిదానందబ్రహ్మవిలాసానందాశ్చానంతపరమానంద విభూతయశ్చానంత వైకుంఠాశ్చానంతపరమానందసముద్రాదయః సంత్యేవ. ఉపాసక స్తోఽభ్యేత్యేవంవిధం నారాయణం ధ్యాత్వా ప్రదక్షిణసమస్కారాన్విధాయ వివిధోపచారైరభ్యర్చ్య నిరతి శయాద్వైతపరమానందలక్షణో భూత్వా తదగ్రే సావధానేనోపవిశ్యాద్వైతయోగమాస్థాయ సర్వాద్వైతపరమానందలక్షణాఖండామితతేజోరాశ్యాకారం విభావ్యోపాసకః స్వయం శుద్ధబోధానంద మయామృతనిరతిశయానందతేజోరాశ్యాకారో భూత్వా మహావాక్యార్థ మనుస్మరన్ బ్రహ్మహమస్మి అహమస్మి బ్రహ్మహమస్మి యోఽహమస్మి బ్రహ్మహమస్మి అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా. అహం బ్రహ్మేతి భావనయా యథా పరమతేజోమహానదీప్రవాహపరమతేజఃపారావారే ప్రవిశతి. యథా పరమతేజః పారావారతరంగాః పరమతేజఃపారావారే ప్రవిశంతి. తథైవ సచ్చిదానన్దా త్మోపాసకః సర్వపరిపూర్ణాద్వైతపరమానందలక్షణే పరబ్రహ్మణి నారాయణే మయి సచ్చిదానంద ఆత్మకోఽహమజోఽహం పరిపూర్ణోఽహమస్మీతి ప్రవివేశ. తత ఉపాసకో నిస్తరంగాద్వైతా పారనిరతిశయసచ్చిదానంద సముద్రో బభూవ. యస్త్యనేన మార్గేణ సమ్యగాచరతి స నారాయణో భవత్యసంశయమేవ. అనేన మార్గేణ సర్వే మునయః సిద్ధిం గతాః. అసంఖ్యాతాః పరమయోగినశ్చ సిద్ధిం గతాః. తతః శిష్యో గురుం పరిప్రచ్ఛతి. భగవంత్యాలంబనిరాలంబయోగౌ కథమితి బ్రూహీతి. సాలంబస్తు సమస్త

కర్మాతిదూరతయా కరచరణాదిమూర్తివిశిష్టం మండలాద్యాలంబనంసాలంబ యోగః. నిరాలంబస్తు సమస్తనామరూపకర్మాతిదూరతయా సర్వకామాద్యంతః కరణ వృత్తిసాక్షితయా తదాలంబనశూన్యతయా చ భావనం నిరాలంబయోగః. అథ చ నిరాలంబయోగాధికారీ కీదృశో భవతి. అమానిత్వాదిలక్షణోపలక్షితో యః పురుషః స ఏవ నిరాలంబయోగాధికారీ కార్యః కశ్చిదస్తి. తస్మాత్సర్వేషామధికారిణామనధికారిణాం భక్తియోగ ఏవ ప్రశస్యతే. భక్తియోగో నిరుపద్రవః. భక్తియోగానుక్తిః. బుద్ధిమతా మనాయాసేనాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి. తత్కథమితి. భక్తవత్సలః స్వయమేవ సర్వేభ్యో మోక్షవిఘ్నేభ్యో భక్తినిష్ఠాస్వస్వస్థిపాలయతి. సర్వాభీష్టాస్థయచ్ఛతి. మోక్షం దాపయతి. చతుర్ముఖాదీనాం సర్వేషామపి వినా విష్ణుభక్త్యా కల్పకోటిభిరోక్షో న విద్యతే. కారణేన వినా కార్యం నోదేతి. భక్త్యా వినా బ్రహ్మజ్ఞానం కదాపి న జాయతే. తస్మాత్త్వ మపి సర్వోపాయాస్థిరత్యజ్య భక్తిమాశ్రయ. భక్తినిష్ఠో భవ. భక్తినిష్ఠో భవ. భక్త్యా సర్వసిద్ధయః సిద్ధ్యంతి. భక్త్యాఽసాధ్యం న కించిదస్తి. ఏవం విధం గురూపదేశమాకర్ణ్య సర్వం పరమతత్త్వరహస్యమవబుధ్య సర్వసంశయాన్విధూయ క్షిప్రమేవ మోక్షం సాధయామీతి నిశ్చిన్త్య తతః శిష్యః సముత్థాయ ప్రదక్షిణనమస్కారం కృత్వా గురుభ్యో గురుపూజాం విధాయ గుర్వనుజ్ఞయా క్రమేణ భక్తినిష్ఠో భూత్వా భక్త్యతిశయేన పక్వం విజ్ఞానం ప్రాప్య తస్మాదనాయాసేన శిష్యః క్షిప్రమేవ సాక్షాన్నారాయణో బభూవ ఇత్యుపనిషత్ ॥

తతః ప్రోవాచ భగవాన్ మహావిష్ణుశ్చతుర్ముఖమవలోక్య బ్రహ్మన్ పరమతత్త్వరహస్యం తే సర్వం కథితం. తత్స్మరణమాత్రేణ మోక్షో భవతి. తదనుష్ఠానేన సర్వమవిదితం విదితం భవతి. యత్స్వరూపజ్ఞానినః సర్వమవిదితం విదితం భవతి. తత్సర్వం పరమరహస్యం కథితం. గురుః క ఇతి. గురుః సాక్షాదాదినారాయణః

పురుషః. స ఆదినారాయణోఽహమేవ. తస్మాన్నామేకం శరణం వ్రజ. మద్భక్తినిష్ఠో
 భవ. మదీయోపాసనాం కురు. మామేవ ప్రాప్స్యసి. మద్వ్యతిరిక్తం సర్వం బాధితం.
 మద్వ్యతిరిక్తమబాధితం న కించిదస్తి. నిరతిశయానందాద్వితీయోఽహమేవ. సర్వపరి
 పూర్ణోఽహమేవ. సర్వాశ్రయోఽహమేవ. వాచామగోచరనిరాకారపరబ్రహ్మ స్వరూపో
 ఽహమేవ. మద్వ్యతిరిక్తమణుమాత్రం న విద్యతే. ఇత్యేవం మహావిష్ణోః పరమిమముప
 దేశం లభ్యా పితామహాః పరమానందం ప్రాప. విష్ణోః కరాభిమర్శనేన దివ్యజ్ఞానం
 ప్రాప్య పితామహస్తతః సముత్థాయ ప్రదక్షిణసమస్కారాన్విధాయ వివిధోపచారైర్మహో
 విష్ణుం ప్రపూజ్య ప్రాంజలిర్పూజ్యా వినయేనోపసంగమ్య భగవన్ భక్తినిష్ఠాం మే
 ప్రయచ్ఛ. త్వదభిన్నం మాం పరిపాలయ కృపాలయ. తదైవ సాధుసాధ్వితి సాధు
 ప్రశంసాపూర్వకం మహావిష్ణుః ప్రోవాచ. మదుపాసకః సర్వోత్కృష్టః స భవతి.
 మదుపాసనయా సర్వమంగలాని భవంతి. మదుపాసనయా సర్వం జయతి.
 మదుపాసకః సర్వవంద్యో భవతి. మదీయోపాసకస్యాసాధ్యం న కించిదస్తి. సర్వే బంధాః
 ప్రవినశ్యంతి. సద్వృత్తమివ సర్వే దేవాస్తం సేవంతే. మహాశ్రేయాంసి చ సేవంతే.
 మదుపాసకస్తస్మాన్నిరతిశయాద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మ భవతి. యో వై
 ముముక్షురమేన మార్గేన సమ్యగాచరతి సా పరమానందలక్షణం పరంబ్రహ్మ భవతి.
 యస్తు పరమతత్త్వ రహస్యాధర్వణమహానారాయణోపనిషదమధీతే స సర్వేభ్యః పాపేభ్యో
 ముక్తో భవతి. జ్ఞానాజ్ఞానకృతేభ్యః పాతకేభ్యో ముక్తో భవతి. మహాపాతకేభ్యః పూతో
 భవతి. రహస్యకృతప్రకాశకృతచిరకాలాత్యంతకృతేభ్యస్తేభ్యః సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముక్తో
 భవతి. స సకలలోకాంజయతి. స సకలమంత్రజపనిష్ఠో భవతి. స సకలవేదాంత
 రహస్యాధిగతపరమార్థజ్ఞో భవతి. స సకలభోగభుగ్భవతి. స సకలయోగవిద్భవతి. స
 సకలజగత్పరిపాలకో భవతి. సోఽద్వైతపరమానందలక్షణం పరబ్రహ్మ భవతి. ఇదం
 పరమతత్త్వరహస్యం న వాచ్యం గురుభక్తివిహీనాయ. న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం. న

తపోవిహీనాయ నాస్తికాయ. న దాంభికాయ మద్భక్తివిహీనాయ. మాత్సర్యాంకితతనవే
 న వాచ్యం. న వాచ్యం మదసూయాపరాయ కృతఘ్నాయ. ఇదం పరమరహస్యం యో
 మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి. మద్భక్తినిష్ఠో భూత్వా మామేవ ప్రాప్స్యతి. ఆవయోర్య ఇమం
 సంవాదమధ్యేష్యతి. స నరో బ్రహ్మనిష్ఠో భవతి. శ్రద్ధావాననసూయుః శ్రుణుయాత్పఠతి
 వా య ఇమం సంవాదమావయోః స పురుషో మత్సాయుజ్యమేతి. తతో మహావిష్ణుస్తిరో
 దధే. తతో బ్రహ్మ స్వస్థానం జగామేత్యుపనిషత్ ॥

॥ ఇత్యాథర్వణత్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషది
 పరమసాయుజ్యముక్తిస్వరూపనిరూపణం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥

ఉత్తరకాండః సమాప్తః

ఓం భద్రం కర్ణేభిః శ్రుణుయామ దేవాః భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
 స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిర్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

ఇతి త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్సమాప్తః